

NİĞDE MİLLETVEKİLİ HASAN HAYATİ ÜLKÜN'ÜN MECLİS ÇALIŞMALARI

PARLIAMENTARY ACTIVITIES OF NİĞDE DEPUTY HASAN HAYATİ ÜLKÜN

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ДЕПУТАТА НИГДЕЙСКОЙ ПРОВИНЦИИ ХАСАНА ХАЯТИ ЮЛКУН В ПАРЛАМЕНТЕ ТУРЦИИ

Murat AKGÜMÜŞ*

ÖZ

Türkiye, 14 Mayıs 1950 Genel Seçimlerinden sonra çok partili sisteme geçmiştir. Demokrat Parti, 1954 ve 1957'de yapılan seçimleri kazanarak on yıl boyunca iktidarda kalmıştır. Demokrat Parti, 1950, 1954 ve 1957 yıllarında yapılan seçimlerde hemen hemen her ilden milletvekili çıkarmıştır. Demokrat Parti, ülke genelinde olduğu gibi Niğde'de de aynı başarıyı göstererek, 1950 ve 1954 seçimlerinde Niğde milletvekillerinin tamamını kazanmıştır. Hasan Hayati Ülkün, 1954 seçimlerinde Demokrat Parti'den Niğde Milletvekili seçilen milletvekilleri arasında yer almıştır. Hasan H. Ülkün, 1954-1957 yılları arasında Niğde Milletvekili olarak TBMM'de görev yapmıştır. 1957 yılı seçimlerinde Nevşehir Milletvekili olarak seçilen Hasan H. Ülkün, yeniden Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görev yapmıştır. Hasan H. Ülkün, Niğde Milletvekili iken Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu Üyeliği ve Kütüphane Komisyonu Üyeliği görevlerinde bulunmuştur. Hasan H. Ülkün, milleti ve ülkesi adına üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmeye özen göstermiştir. Hasan H. Ülkün ülkenin yerel ve ulusal sorunlarını, halkın şikâyet ve taleplerini Meclis gündemine taşıyarak çözüm bulunması için çaba harcamıştır. Hasan H. Ülkün; Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Bayındırlık, Eğitim, Ekonomi, Tarım ve Sağlık gibi konularda söz almış, soru önergeleri vermiş ve kanun teklifleri sunmuştur.

Niğde milletvekilleri arasında yapılan inceleme ve araştırmalar sonucunda Hasan H. Ülkün'ün Niğde Milletvekili olduğu dönemde Meclis'te yoğun bir faaliyet gösterdiği görülmüştür. Bu nedenle bu çalışma hem Hasan H. Ülkün'ü örnek göstermek, hem de Niğde Milletvekili olarak yaptığı çalışmaları ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Bu araştırma makalesinde öncelikle Hasan H. Ülkün'ün hayatına değinilmiş, ardından Meclis faaliyetleri ele alınmış ve son olarak genel bir değerlendirme yapılmıştır. Bu çalışmada Hasan H. Ülkün'ün Meclis çalışmaları kronolojik sıraya uygun olarak verilmiştir. Doküman analiz yönteminin kullanıldığı bu çalışmada akademik çalışmalar, arşiv kaynakları ve TBMM tutanakları değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Demokrat Parti, Seçim, Hasan Hayati Ülkün, Meclis, Milletvekili vb.

ABSTRACT

Turkey switched to a multi-party system after the General Elections of May 14, 1950. The

* **ORCID:** 0000-0002-8516-9416, Dr. T.C. Adalet Bakanlığı, murat.akgumus@adalet.gov.tr

Kaynak Gösterim / Citation / Цитата:

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

Democratic Party won the elections in 1954 and 1957 and remained in power for ten years. In the elections held in 1950, 1954 and 1957, the Democratic Party won deputies from almost every province. The Democrat Party showed the same success in Niğde as it did throughout the country, winning all of Niğde's deputies in the 1950 and 1954 elections. Hasan Hayati Ülkün was among the deputies elected as Niğde MP from the Democratic Party in the 1954 elections. Hasan H. Ülkün served in the Grand National Assembly of Turkey (TBMM) as Niğde MP between 1954 and 1957. In the 1957 elections, Hasan H. Ülkün was elected as an MP for Nevşehir and again served in the Grand National Assembly of Turkey.

Hasan H. Ülkün was a member of the Justice Commission and Library Commission of the Grand National Assembly of Turkey while he was Niğde MP. Hasan H. Ülkün fulfilled his duties and responsibilities for his nation and country. Hasan H. Ülkün has endeavored to find solutions to the country's local and national problems by bringing the complaints and demands of the people to the Parliament's agenda. Hasan H. Ülkün took the floor in the Grand National Assembly of Turkey on issues such as Public Works, Education, Economy, Agriculture and Health, submitted parliamentary questions and proposed laws.

As a result of the examination and research conducted among Niğde MPs, it was seen that Hasan H. Ülkün was intensively active in the Parliament during his term as Niğde MP. For this reason, this study has been prepared to show Hasan H. Ülkün as an example and to reveal his work as a Niğde MP. In this research article, Hasan H. Ülkün's life is first mentioned, then his activities in the Parliament are discussed, and finally, a general evaluation is made. In this study, Hasan H. Ülkün's parliamentary activities are given in chronological order. Academic studies, archival sources and TBMM minutes were evaluated in this study in which the document analysis method was used.

Keywords: Democrat Party, Election, Hasan Hayati Ülkün, Parliament, Deputy etc.

АННОТАЦИЯ

Турция перешла на многопартийную систему после всеобщих выборов 14 мая 1950 года. Демократическая партия оставалась у власти десять лет, выиграв выборы в 1954 и 1957 годах. На выборах, состоявшихся в 1950, 1954 и 1957 годах от имени Демократической партии были избраны члены парламента почти от каждой провинции. Демократическая партия продемонстрировала в Нигде такой же успех, как и по всей стране, выиграв все мандаты во всей Нигдейской провинции на выборах 1950 и 1954 годов. Хасан Хаяти Юлкюн был среди депутатов, избранный в Нигде от Демократической партии на выборах 1954 года. Хасан Х. Юлкюн работал в Великом национальном собрании Турции в качестве депутата Нигде с 1954 по 1957 год. Он же, избранный депутатом Невшехира на выборах 1957 года, продолжил свою деятельность в Великом национальном собрании Турции.

Будучий депутатом Нигде, Хасан Х. Юлкюн был членом Комиссии юстиции и членом Библиотечной комиссии Великого Национального Собрания Турции. Хасан Х. Юлкюн всегда старался выполнять свои обязанности и ответственности от имени своего народа и страны. Хасан Х. Юлкюн приложил усилия для поиска решений, внеся местные и национальные проблемы страны, жалобы и требования народа в повестку дня парламента. Хасан Х. Юлкюн, выступал в Великом Национальном Собрании Турции по поводу общественных работ, образований, экономики, сельского хозяйства и здравоохранения, представлял в парламент письменные законодательные предложения и разные идеи.

В результате проверки и исследования, проведенного по поводу депутатов Нигде, выяснилось, что Хасан Х. Юлкюн активно работал в парламенте, когда представлял Нигде в качестве депутата. По этой причине данное исследование было подготовлено

с целью показать Хасана Х. Улкуна в качестве примера и раскрыть его деятельность в качестве депутата Нигде. В статье, с начала излагается жизнь Хасана Х. Юлкуна, затем обсуждается его деятельность в парламенте и, наконец, даётся общая оценка. В нижеследующем исследовании используется метод анализа документов, оцениваются научные исследования, архивные источники и протоколы парламента Турции.

Ключевые слова: Демократическая партия, выборы, Хасан Хаяти Юлкун, парламента, член парламента.

1. Giriş

Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti demokratik, laik, hukuk devleti olarak dünyada yerini almıştır. Türkiye, Atatürk döneminde çok partili sisteme geçiş yapmak için birçok girişim bulunulmuştur. Ancak Atatürk döneminde çok partili sisteme geçiş mümkün olmamıştır. Türkiye, Atatürk döneminden sonra Cumhuriyet Halk Partisi döneminde de çok partili sisteme geçiş denemelerinde bulunulmuştur. Türkiye'nin çok partili sisteme geçişi 1946 yılında CHP'den ayrılan muhalif siyasetçilerin kurduğu Demokrat Parti ile gerçekleşmiştir (Altunçuoğlu, 2013: 280).

14 Mayıs 1950 Genel Seçimi, 27 yıllık Cumhuriyet Halk Partisi iktidarını sona erdirmiş, Demokrat Parti'yi iktidara taşımıştır. Bu seçim farklı siyasi görüşü temsil eden partilerin Meclis'te yer almasını sağlamıştır. 1950 yılı seçimleri Türkiye'nin çok partili sisteme geçişmesini sağlamıştır. Bu nedenle 1950 seçimleri Türk siyasi tarihi açısından dönüm noktası olarak kabul edilmektedir (Eroğul, 2019: 17). Bu tarihten itibaren ülkemiz 70 yılı aşkın bir süre çok partili sistem ile yolunu devam ettirmektedir.

Demokrat Parti, 1950-1954 ve 1957 yıllarında yapılan seçimlerde Meclis çoğunluğunu elde ederek, on yıl iktidarda kalmıştır. Demokrat Parti, 1950 ve 1954 yıllı seçimlerde ülke genelinde gösterdiği başarıyı Niğde Vilayetinde de göstermiştir. Demokrat Parti, 1950, 1954 ve 1957 yılı yapılan seçimlerde Niğde'den 17 milletvekili çıkarmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi 1950 ve 1954 yılı seçimlerinde Niğde'den milletvekili çıkaramazken, ancak 1957 yılı seçimlerinde 6 milletvekili çıkarabilmiştir (YSK, Milletvekili Genel Seçimi Arşivi: 2024).

Hasan Hayati Ülkün, 1954 yılı seçimlerinde Demokrat Parti'den Niğde Milletvekili olarak seçilmiştir. Hasan H. Ülkün, 1954-1957 yılları arasında 10. Dönem Niğde Milletvekili olarak görev yapmıştır. Hasan H. Ülkün, Niğde Milletvekili iken Mecliste; soru önergeleri vermiş, çeşitli kanun tekliflerinde bulunmuş, Meclis gündemine gelen mevzularda söz alarak görüşlerini beyan etmiştir. Hasan H. Ülkün, yerel ve ulusal meseleleri Meclis gündemine getirerek, çözüm bulunması için gayret göstermiştir. Hasan H. Ülkün, halka ve memlekete hizmet etmek, sorunlara çözüm bulmak için siyaset yapmıştır. Hasan H. Ülkün, müdahil olduğu meselelerin takipçisi olmuş, haksızlıkların karşısında yer almıştır.

Bu çalışma oluşturulurken söz konusu dönemde Niğde Milletvekili olarak görev yapmış olan Hasan H. Ülkün, hakkında bilgi içeren kitap ve makaleler, TBMM Albümü, TBMM Zabıt Cerideleri, incelenmiştir. Bu araştırma makalesinde Hasan H. Ülkün'ün Meclis çalışmalarını doğrultusunda hizmet anlayışı ve siyaset yapma biçimi değerlendirilmiştir. Bu çalışmada Hasan. H. Ülkün, özelinde iyi bir siyasetçi ve iyi bir devlet adamının nasıl olunacağına dair ipuçlarına yer verilmiştir.

2. Hasan Hayati Ülkün'ün Biyografisi

Mustafa ve Hatice'den olma Hasan H. Ülkün, 1915 yılında Nevşehir'e bağlı Göre Kasabasında dünya gelmiştir. Hasan H. Ülkün, 1938 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra memuriyet hayatına atılmıştır (Erdoğan, 2016: 637). Ülkün, 1940 yılında İktisat Bakanlığı Madenler Müdürlüğü'nde memur olarak çalışmaya

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

başlamıştır. Ülkün, İktisat Bakanlığı Madenler Müdürlüğü'nde 5 ay çalıştıktan sonra İstanbul Adliyesi'nde hâkimlik stajı yapmıştır. Ülkün İstanbul Adliyesi'nde hâkimlik stajını tamamladıktan sonra Elazığ'a bağlı Palu İlçesinde ve Artvin'de Cumhuriyet Müddei Umum Muavinliği yapmıştır. Ülkün; Kilis, Sivas Şarkışla, Giresun Görele İlçesi ve Nevşehir'de hâkim olarak çalışmıştır (TBMM Albümü, 2010: 661).

Ülkün, 11 Mart 1954 tarihinde Nevşehir Hâkimliği görevinden ayrılarak Demokrat Parti'den Niğde Milletvekili için aday olmuştur. Ülkün, 2 Mayıs 1954 tarihinde yapılan Milletvekili Genel Seçimlerinde DP listesinden Niğde Milletvekili olarak seçilmiştir. Ülkün, 27 Ekim 1957 tarihine kadar Niğde Milletvekili olarak görev yapmıştır. Ülkün, Nevşehir'in 1954 yılında Niğde'den ayrılarak müstakil bir vilayet olması üzerine 1957 seçimlerinde DP'den Nevşehir Milletvekili seçilmek için aday olmuştur. Ülkün, 27 Ekim 1957 seçimlerinde DP Nevşehir Milletvekili olarak yeniden Meclis'te yer almıştır. Ülkün, 1954-1960 yılları arasında Niğde Milletvekili olarak, 1957-1960 yılları arasında Nevşehir Milletvekili olarak, 6 yıl aktif siyasetin içerisinde yer almıştır. 27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra yargılanmış ve hapse mahkûm edilmiştir. Ülkün, 27 Mayıs'tan sonra siyaseti bırakmak zorunda kalmıştır (Kapçı, 2016: 660).

Ülkün, 27 Mayıs'tan sonra 5 yıl hapis cezasına mahkûm edilmiştir (Toker, 1961: 14). Türk Ceza Kanununun 146/3. ve 173. maddeleri gereğince Ülkün'e 5 yıl ağır hapis cezası verilmiş ve 1 yıl 8 ay müddetle Nevşehir'de Emniyeti Umumiye Nezareti'nde kalmasına karar verilmiştir (Özsakallı, 2009: 173). Ülkün, kendisine verilen cezayı tamamladıktan sonra bir müddet avukat olarak çalışmıştır. Ülkün, emekli olduktan sonra 22 Aralık 1994 tarihinde 79 yaşında iken, vefat etmiştir (Kapçı, 2016: 660).

3. Meclis Çalışmaları

Hasan H. Ülkün, Niğde Milletvekili olarak Meclis'te 22 kez söz almış, 2 kanun teklifinde bulunmuş, 2 takdir (önerge) vermiştir. Ülkün, bakanlık ve bağlı birimlerin bütçeleri üzerinde, kanun görüşmelerinde ve soru önergeleri üzerinde söz almıştır. Aşağıda Ülkün'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yapmış olduğu çalışmalara değinilmiştir.

3.1. Bütçe Görüşmelerinde Yaptığı Konuşmalar

Ülkün; Toprak İskân İşleri Umum Müdürlüğü'nün, Adliye Vekâlet'inin, İktisat ve Ticaret Vekâlet'inin, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti ile Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü'nün, Ziraat Vekâlet'inin Devlet Üretme Çiftliklerinin, Orman Umum Müdürlüğü'nün 1955 yılı bütçe görüşmelerinde söz almıştır.

Ülkün, Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü'nün 1955 yılı bütçe görüşmelerinde söz alarak, 21 Şubat 1955 tarihli bir konuşma gerçekleştirmiştir. “Sayın arkadaşlarım, tapu ve kadastro iş ve işlemlerinin yaklaşık olarak 9 - 10 yılı gibi zaman zarfında bitirileceğini kıymetli arkadaşımızdan dinledikten sonra sizler gibi ben de çok memnun oldum. On on beş yıl boyunca ülkemizin çeşitli yerlerinde hâkim olarak çalışmakta iken, birçok yerde toprak paylaşımında vatandaşların anlaşılamadığı için çok mustarip olduğunu gördüm. Bu kadar zor bir işin nasıl sonuçlanacağını düşünürken şimdi arazilerin tapu ve kadastro işlerinin yapılmaya başladığını görmek bizleri çok mutlu etti ve sevinmemizi sağladı.

Öte yandan arazilerin tapulama ve kadastro iş ve işlemlerinin, 40 - 50 yıl gibi bir zaman zarfında halledileceğini işiterek kaygı duymaktaydım. Bu gecikmenin personel, araç gereç yetersizliği gibi nedenlerden dolayı olacağı ileri sürülerek bizler de bu duruma inanıyorduk. Ancak hükümet tüm kaynaklarını ve personelini bu işin gerçekleşmek için tüm ülke satın yayacaktır. Bizler bu işin bir çözüme kavuşturulması beklentisi içerisinde bu önemli sorunun en kısa zamanda çözüme kavuşturulmasını beklemekteyiz. Hükümetin arazi

tapulama ve kadastro işlerini başlatması gerçekten gurur verici ve övünülecek bir durumdur. Bu durumu anladıktan sonra arazilerin dağıtımı ve tapulama işlerini yapan birimler ve çalışmalarıyla alakalı bilgi edindiğim, duyduğum, gördüğüm bazı eksikliklere değineceğim. Gerçekten tapulama kadastro işini yapan birim, kanun ve işin yerine getirilmesiyle alakalı aralarında farklılıklar bulunmaktadır. Bence bu durum daha evvel bilmiyormuş, ancak bir şekilde birleştirme ve denkleştirme yapılamamış. Dağıtım komisyonlarının ve tapu kadastro komisyonlarının çalışmaları ve farklı uygulamalarından dolayı bazı eksiklikler meydana gelmiştir. Her iki birim arasındaki fark şu: Toprak dağıtım komisyonu bir kural olarak, beş kişilik aileyi geçindirecek araziye esas alıyor. Toprak dağıtım komisyonu beş kişilik aileyi geçindirecek tarım arazisi olmadığında dağıtım işini yapmıyor. Hâlbuki tapu-kadastro işlerinde böyle bir ilke ve esas bulunmamaktadır. Böyle olunca toprak dağıtım işini yapanlara kolaylık sağlıyor. Bu dolaydır ki vatandaşa nazarında yapılan uygulama nedeniyle iskânın toprak dağıtım işi ara sırada olsa hoş karşılanmıyor.

Vatandaş Tapu Kadastro işlerini memnuniyetle karşılıyor. Her iki teşkilat çalışanlar hemen hemen aynı işi yaptığı halde farklı ücret almaktadır. Tapulama-kadastro personellerinden, teknik personel, memur, âmir fark etmeksizin gündelik usulüyle belli bir ücret alıyor iken. Dağıtım komisyonundan çalışan personelin ücret aldığı maaşa göre belirleniyor. Dağıtım komisyonu başkanı çok çalışmasına be sorumluluğu fazla olmasına rağmen teknik personelden daha az maaş alması durumda alacağı tazminat da az oluyor. Bununla beraber dağıtım komisyonu başkanı faali bir şekilde iş gördüğü halde ancak verilen tazminatın yarısını alıyor. Bu uygulamaya her ne olursa olsun bir an evvel son verilmesini istiyorum. Bu husustan başka söyleyeceğim bir mevzuda bir mebus arkadaşımızın dikkat çektiği üzere tapulama personelinin gitmediği yerlere dağıtım komisyonu personelinin gitmemesiydi. Ben de mebus arkadaşımızın söylediklerine katılmakla beraber, bir sakıncamı dile getireceğim. Dağıtım işinin gerçekleştirilme hızına engel olunmasın. Ben ilkin hızlı bir şekilde tapu kadastro işi yapılmasının, ardından dağıtım işi yapılmasının daha uygun olacağı kanaatindeyim. Geçen yaz arazi dağıtım yapılmış birçok köyü gezdim. Vatandaşlar bana birçok şikâyet söyledi. Vatandaşların şikâyetlerini sizlerle paylaşmak istedim, ancak sürem dolmak üzeredir.

Kırşehir dolaylarında Maliye Devlet Çiftliği yer almaktadır. Maliye Devlet Çiftliği, yakınlarında 60 haneli Atıkarablar Köyü bulunmaktadır. Bu köy haklı gündelikçi olarak etraftaki köylere gidip tarlada çalışarak elde ettiği kazançla kıt kanat geçimini sağlamaktaydı. Bu köylünün ekonomik durumu zamanla düzelmış, gelişmiştir. Bununla beraber köy halkı, Maliye Devlet Çiftliği'ne zarar vermeye başlamıştır. Maliye Devlet Çiftliği'nde çalışan vatandaşlar da haklı olarak bu durumdan rahatsızlık duymaya başlamıştır. Maliye Devlet Çiftliği'nde çalışan vatandaşları birlikte hareket ederek, çalışmak gelişmek ve birlikte yürütmek istiyor. Bunu istemekte hakkındırlar... Ancak Atıkarablar Köyünün toprağı çiftliğin içine girmiş durumdadır. Bundan dolayı Maliye Devlet Çiftliği zarar görmeye başlamıştır. Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında çiftlik yanında yer alan köy halkına başka bir yerde iskân edilerek toprak verilmek istemiş ve köy toprakları çiftliğe katmak istenmiş hatta kararname bile çıkarılmış, bir türlü uygulanmıştır. 60 haneli bu köyün başka bir yere taşınması zor bir iş değildir. Bu köyün başka bir yere taşınması çiftliğin kaynaklarıyla, gelirleriyle gerçekleştirilebilecektir” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 5. Cilt, 45. Birleşim: 456-457).

Ülkün, Adliye Vekâletinin 1955 yılı bütçesi görüşmelerinde söz alarak, 22 Şubat 1955 tarihli bir konuşma yapmıştır. “Bendeniz kısa bir süre önce aralarından ayrıldığım ve ülkemizin her yerinde yaşamlarını heba edecek düzeyde ülkesine sevdalı, sadık çalışkan ve işlerinde başarı gösteren hâkimlerimizi selâmlamak için söz aldım. Bunu belirttiikten sonra şunu ifade etmek isterim ki: Şüphesiz adliyeler ve hâkimler yarasına veya

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

zararına bir şekilde birçok şey konuşmak örnek vermek mümkündür.

Son günlerde üzerinde en çok durulan şey «güvence » meselesidir. Güvence, adaletin tecelli etmesinde amaç edilen gayeye varmak için yalnız nakledilmekten ibaret değildir. Birçok hatibin dile getirdiği gibi imkânsızlıkların olduğu yerde görev yapan hâkimlerin yerlerinin değiştirilmemesi, hâkimler için güvence değil hâkimler için güvencesizlik demektir. Gerçekten hâkimler güvenceden yoksun olarak imkânsızlıkların olduğu yerlerde yeteri kadar görev yapmış iseler başka yere tayin edilmesi bir usul ve esasa göre yapılmalıdır. Yargı çalışanlarının tayin işlemlerinin belirli bir usul ve esasa bağlanmasını talep ediyorum. Belirtmiş olduğum hususun yargı teminatı ve güvencesiyle yakından ve uzaktan bir alakası bulunmaktadır. Hâkim güvencesi öncelikle halkımızın bilincinden doğmaktadır. Adalet ve hak sevgisi vatandaşımızın geleneksel ve soylu özelliklerinden. Bunun üzerinde inşa edilen demokrasi rejimi esasen adaletin güvence altına alınmasından ibarettir. Adalet teşkilâtı ve onun başında bulunan Adalet Bakanı esasen adalet güvencesini oluşturmaktadır. Her şeyden vazgeçmiş olarak canla başla azim ve kararlılıkla çalışan hâkimler, yukarıda ifade ettiğim hususlar etrafında bir güvenceye sahip bulduklarından şüphem yok. Bu mevzularda alakalı da açıklama yapmayı da gerekli görüyorum.

Hâkimlere güvence sağlamak kadar hâkimlerin kişisel ve ailevi mevzularda karşı karşıya kaldığı zorluklar dikkate alınarak, hâkimlerin iş yükü azaltulmalı ve çalışma odalarının iyileştirilmeli, araç ve gereçleri karşılanmalı diğer kurumlardaki personellerle eşit bir seviyeye getirilmiştir. Kanun ve yasaların uygulanması için yapılacak düzenlemeler yargı personeli olarak hâkimlerin diğer personellerin yanında adil ve hakkaniyetli karar verebilmeleriyle ve hâkimlere güvence verilmesiyle ilgili görülmektedir. Hâkimlerden her gün otuz, elli, altmış dâvaya bakarak vatandaşların sorunlarına çözecek bulmasını beklemek gerçekten insan sabrının üstünde bir şeydir. Bundan dolayıdır ki hâkimlerin vereceği kararlardan ve ortaya çıkacak sonuçtan kuşku duyulabilir. Aynı zamanda adliyede hâkimlere yardımcı olmak üzere görev yapan kâtipler, mübaşirlerin durumu da aynı şekilde değerlendirilmelidir.

Adliye kâtipleri diğer kurumlarda çalışan personel gibi değerlendirilmemelidir. Bu içindir ki kâtipler ve mübaşirler kanunları ve hukuki terimleri bilmesi gerekir. Daktilo inceliklerinin öğrenmesi ve hızlı bir biçimde mahkeme yapılmasını için kâtiplerin kısa sürede daktilo eğitime tabi tutulması gerekiyor. Örnek vermek gerekirse Maliye Mesleki ya da Tapu Kadastro meslek eğitim alan memurlar gibi bir hizmet içi eğitim verilerek kâtiplerin de kendilerini geliştirmeye devam ettirilmelerinin doğru olacağını düşünmekteyim. Ayrıca kâtipler diğer kurumlardaki personelden daha fazla çalışarak gerçekleştirdiği iş ve işlemlerinin sayısını artırmak için gece geç saatlere kadar ya adliyede ya da evlerinde iş yapmaktadır. Kâtipler gibi mesaiye kalan veya uzun süre çalışan kurum personeline mesaiye kalma ücreti verilmesi düşünülmektedir. Kâtiplere de mesai ücreti tevdi edilebilir, ancak bu yapılamıyorsa kâtiplerin maaşlarının yükseltilmesi doğru bir karar olacaktır. Detaylı bir biçimde bile olsa resmî gazeteler, yargı kararları vakit kaybedilmeksizin hâkimlere ulaştırılmalıdır. Gazete ve yapılan düzenlemeler büyük bir kısmı savcılıklara gönderilmektedir.

Resmî gazete ve yargı kararları hâkimler okumadan savcılık arşivine koymaktadır. Demokratik bir rejim uygulanmakta iken hâkimlerin etkiden bağımsız tarafsız olarak tam güvence altında tarafsız bir şekilde görevlerini yerine getirmelerinin en iyi örneği seçim zamanında kendilerine verilen görevi en iyi bir şekilde ve noksansız olarak yerine getirmeleridir. Konuşmamı tamamlarken başarılı çalışmalarından ötürü hâkimleri takdir eder, herkesi saygıyla selâmlarım” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 5. Cilt, 46. Birleşim: 477-478).

Ülkün, İktisat ve Ticaret Vekâletinin 1955 yılı bütçesi görüşmelerinde söz alarak, 24

Şubat 1955 tarihli bir konuşma gerçekleştirmiştir. “Muhterem arkadaşlar, bütçe müzakereleri dolayısıyla Devlet örgütlerinin mevcut birimleriyle alakalı görüş beyan edildi. Benim kanaatim, diğer birimleri ilgilendirse de ekonomik açıdan, kaynağımızın ve kıymetli madenlerimizin ekonomik değeri açısından bütçe sonucuyla ilgili olsa da bireysel, toplumsal zenginlik, bireysel ve millî bolluk, para kaynağı aynı zamanda Ekonomi ve Ticaret Vekâletinin teşkilatında irdeleme yapabiliriz. Az önce arkadaşlar, hep birlikte tanık olduk, gerçekten Türkiye ekonomik ilerlemenin ihtiyaç duyduğu finansman için bütçeye daha çok kaynak aktarmak üzere çeşitli girişimler değerlendirildi. Fakat ekonomik gelişme için kaynak temin edilmesi ülkenin mali durumu ve gelir-gider dengesi açısından karşılanıp, karşılanmayacağıyla ilgili kararsızlığa neden olmuştur. Bu nedenledir ki ekonomik gelişmemiz için kaynak mevzusu üzerinde hassasiyetle durulması gereken bireysel, millî kaynak durumuyla ilgilidir. Ekonomiye kaynak sağlanmak için öncelikle üretimin artırılması ve ürünlerin iç ve dış piyasada değerlendirilmesi meselesini çözmekle işe başlanmalıdır. Bir taraftan üretimi artırıcı önlemler üzerinde durulmalı diğer taraftan elde edilen ürünlerin iç ve dış piyasada değerlendirilmesiyle ilgili çalışmalar üzerinde durulmalıdır.

Yeraltı kaynakları söz etmek istediğim diğer bir mevzudur. Ülkemizdeki uzmanların ve yabancı uzmanların açıklamaları ve hazırladıkları raporlar doğrultusunda yer altında büyük bir maden rezervinin bulunduğunu anlıyoruz. Zengin yer altı maden rezervine rağmen yeraltı kaynaklarından çok az yararlanmaktayız. İktisat Vekâleti Maden Şubesi özel teşebbüsle birlikte hareket ederek yeraltı kaynaklarımızı kısa sürede çıkartarak ekonomiye kazandırmalıdır.

Etibank Kanununda yer altı kaynaklarının hem Devlet tarafından hem de özel teşebbüs tarafından çıkartılması ve yer altı kaynaklarının şahıslara mal edilmesi kayda geçirilmiştir. Ancak bu uygulama şimdiye kadar gerçekleşmemiştir. Tekrar belirtmek isterim ki, hem Etibank, hem de Ticaret Vekâleti Maden Şubesi özel teşebbüs girişimini desteklemek için ülkemizdeki yer altı kaynaklarının çıkartılmasına kaynak sağlamak hususunda faaliyette bulunmalıdır. Bir başka konu ülkemiz sanayisinin durumudur, meselesidir.

İktisat ve Ticaret Vekâletine bağlı Sanayi Umum Müdürlüğü bulunmaktadır. Sanayi Umum Müdürlüğü ülke sanayisinin gelişmesi adına kendisinden beklenen üzere iyi ve yararlı çalışmalar yapmadığını belirtmek isterim. Hâlbuki Sanayi Umum Müdürlüğü, ülke sanayisini, hem dışarıdan hem de içeriden uğradığı mali sıkıntıların üstesinden gelmesini sağlayacak ülkemizden beklenen sanayileşmeyi sağlayacak ve ülkemizin kısa sürede kalkınmasını sağlayacak yegâne dayanak noktasıdır. Sanayi Umum Müdürlüğü, ülkemizin sanayileşmesi için kendinden beklenen desteği vermelidir. Çünkü özel teşebbüs yatırımlar artış göstermektedir. Özel sektör girişimcileri Sanayi Umum Müdürlüğü'ne başvurduğu zaman kendisine yönlendirecek bir muhatap bulamamaktadır. Şayet hali hazırda uygulanmakta olan yasalar Sanayi Umum Müdürlüğü'nün bu işlevi yerine getirmesine engel ise Sayın Bakandan talep ediyorum, bu mevzuda ne gerekiyorsa yerine getirsinler. Beklenti içerisinde olduğumuz Sayın Bakandan ülkemiz sanayisinin, üretiminin ticaretinin gelişmesi için kaynak sağlayan kurumların özel teşebbüse desteğinin oldukça fazla olduğunu belirtmesi, şahsını haklı gösteriyor.

Bu çerçevede iç piyasada sanayi ürünlerinin değerlendirilmesiyle alakalı önlemlerle, dış piyasaya gönderilmesi ilgili çalışmalara da yer verilmelidir. Benim sizlerle paylaşmış olduğum bu gibi tespitler şahsımı yanıltmamışsa, ürünlerin dış ülkelere tanıtılması ve satılması için çalışma yapıldığı teşekkülüne sahip olmadığımız görülmektedir. Şahsi olarak belirtmek isterim ki bir ürünümüzün dış piyasaya gönderilmesi için bu ürünlerden birkaç örnek buldum. Belki onlar da kendilerince haklı idiler.

Bana söylenen şu: Ürünlerin dış piyasaya gönderilmesi için size ticaret ataşelerimizin adreslerini verelim, hem siz hem de dış piyasaya ürün gönderecek üretici, size

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

ticaret ataşelerine başvurarak ürünlerinin dış piyasaya gönderilme durumunu araştırır. Ben bu uygulamayı tuhaf olarak karşıladım. Bu eskiden beri dış ülkelerle ticaret yapan diğer ülke üreticileri için olağan bir durumdur. Ancak Türkiye'de Avrupa ülkelerini bilmeyen, Avrupa ile ilişkilerini bilmeyen üreticilerimiz ya da dışarıya ürün pazarlayanlarımız buna benzer yanıtlara layık olmaması gerekir.

Ayrıca dışarıdan alım mevzuna değinmek istiyorum. Ülkemizin dışarıdan alım mevzusunda işittiklerimiz doğru mudur, değil midir? Bilmiyorum, ancak işittiklerimi açıklamak benim görevlerim arasında yer almaktadır. Örnek vermek gerekirse birçok başka zorunlu veya zorunlu olmayan birçok ürün ithal etmiyor musuz? Ülkemizi, dış ülkelerle karşılaştırarak zorunlu olmayan ve zorunlu ihtiyaçları olmayan insanlarımız. Ancak bunu gelişmiş birer ülke olan Amerikalılar ve Fransızlar bilmesin. İngilizler ve Almanlar da lüks yaşamıyor ve üzerine bir şey almıyormuş. Vatandaşlarımızın gündelik hayatta kullandığı araç ve gereçler eşyalar, nakil araçları dahi diğer ülkelerde yaşayan insanların kullandıklarından daha modern, konforlu ve pahalı olduğu söyleniyormuş. Madem öyle ülke olarak pahalı olan ve kullanılması zorunluluk gerektirmeyen pahalı ürünlerin araç, gereçlerin vasıtaların getirilmesine izin vermeyelim. Ayrıntıya girmeden açıklamak istediğim bir mevzuda: Dış ticaret uygulamamızla alakalıdır. Ülke olarak dış ticaret uygulamamıza çok önem veriyoruz. Ancak bu işi gerçekleştiren kurumların sevk ve idaresini sağlayan müşavir, daire başkanı gibi yetkili kişiler olsa da bu kurumsallıkla dış ülkelerle ihracat sağlıklı bir şekilde devam ettirilemez. Bir komisyon eliyle dış ticaretin daha sağlıklı, verimli ve yararlı bir şekilde yürütüleceğini düşünmekteyim. Son olarak vurgunculukla mücadeleye değineceğim. Bir kamyon firması bir kamyon satışına 42 bin liralık fatura keserken, müşteriden 70 bin lira civarında para aldığını işitim. Bundan dolayı vurgunculukla mücadele kapsamında özellikle dışarıdan alınan ürün, araç, gereç ve vasıtalarla dışarıya satılan ürünlerin toptan satışını yapanlarla ve ihracatçılar üzerinde durulmasını cezai yaptırımların artırılmasını, ticari mekanizmamızın ve düzenimizin tesisi ile vatandaşlarımızın daha çok iyi yaşamasına katkı sağlayacağını düşündüğümünden bu hususta düzenleme yapılmasını, gerekli görmekteyim. Saygılarımı sunarım” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 5. Cilt, 48. Birleşim: 692-693).

Ülkün, Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti ile Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü 1955 yılı bütçesi görüşmelerimde söz alarak, 25 Şubat 1955 tarihli bir konuşma yapmıştır. “Kıymetli arkadaşlar! Bakanlığın farkında olduğu konulardan bahsedeceğim. Bana ulaştırılan bilgileri sizlerle paylaşmayı Meclis'in bilgisine sunmayı bir görev olarak kabul ediyorum. Son zamanlarda Sağlık Bakanlığı'nın ülkemize kazandırıldığı hizmetlerden, tesislerden ve insanları kucaklayan kurumlarından bahsedilir. Hükümetin sağlıkla alakalı dört yılı aşkın bir süredir yapmış olduğu çalışmalar ve hizmetler tüm övgülerin üstündedir. Yüce Meclis'te sağlıkla alakalı yerine getirilmiş hizmetlerden ziyade yapılacak olan hizmetlerden bahsedilir. Muhakkak ki sağlıkla alakalı her kesin sorun olarak kabul ettiği şey: Sağlık kurumlarının çalışan personel yetersizliğidir. Memleketin her bir yerinde vatandaşlar devletten doktor, hastane, ebe gibi sağlık çalışanı talep etmektedir. Bende buradan Sağlık Bakanlığı'ndan vatandaşların haklı talebinin karşılamasını istiyorum. Bu zamana Sağlık Bakanlığı, taleplerimizi olumlu karşılayarak gidermeye çalışmıştır. Bu nedenle Sağlık Bakanlığı çalışanlarına teşekkürü bir ödev bilirim. 3-4 yıl sonra Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan personel sayısı daha da artacağına göre sağlık çalışanı yetiştirilmesi üzerinde önemle durulması gerekmektedir. Tıp doktoru yetiştirmek uzun bir zaman almaktadır. Kısa bir sürede hemşire, hastabakıcı, ebe gibi sağlık çalışanı yetiştirerek, vatandaşların sağlık ihtiyacı karşılanabilir. Böylece sağlık kurumlarının sağlık personeli ihtiyacı karşılanmış olur kanaatindeyim.

Birde sağlık hizmeti alan hastaların tedavi sürecinde, kendilerine gösterilen ilgi ve

alâkadan bahsedeceğim. Ziyaret ettiğim hastalar sağlık çalışanlarının kendilerine kötü muamele ettiğinden yakınmıştır. Hastalar ve hasta yakınları sağlık çalışanlarının kendilerine yeterli ilgi ve alakayı göstermediği ifade etmiştir. Durdurmak için sağlık kuruluşlarına müracaat eden hastalar sağlık çalışanlarından koruma kollama güler yüz beklemektedir. Bir husustan da söz etmek istiyorum: Birleşmiş Milletler Sağlık-Sosyal Yardım Teşkilâtı Türkiye'de sağlık ve sosyal yardım hizmetini organize etmek için ülkemize başvurmuş, ancak Türkiye'ye tahsis edilen 40-50 bin dolar civarında bir ödenek iki yılı aşkın süre kullanılmayı bekliyormuş. Henüz Birleşmiş Milletler Sağlık-Sosyal Yardım Teşkilatı'nın Türkiye'ye sağladığı kaynak kullanılmış değildir. Bu kaynak, konut tamir bakım, onarım, yapım işlerinde, vatandaşlara sosyal yardımlar sağlanması yetişkinlerin bilgi görgü kültürlerinin artırılması gibi sosyal hizmetler için kullanılacak bir kaynakmış. Bilgi sahibi olmak istiyorum. Sağlık Bakanlığı'nın bu hususta ne düşünüyor? Basında bu hususta bir kanun hazırlığı yapıldığıyla alakalı bir haber yer aldığını biliyorum. Şayet bu kaynağın kullanılmasında girişimde bulunulacaksa ülkemizde için oldukça yararlı olacağı kanaatindeyim. Bu düzenlemenin kısa bir zamanda gerçekleştirileceğinden şüphe duymuyorum. Sağlık kuruluşlarının sayısının artırılması ve sağlık kurumlarının sağlık personeli ihtiyacının kısa bir sürede karşılanmasını talep ediyorum” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 5. Cilt, 49. Birleşim: 745).

Ülkün, Ziraat Vekâleti, Devlet Üretim Çiftlikleri, Orman Umum Müdürlüğü, 1955 yılı bütçesi görüşmelerinde söz alarak, 26 Şubat 1955 tarihli bir konuşma gerçekleştirmiştir. “Kıymetli arkadaşlar! Bütçe görüşmeleri nedeniyle kanaatimi belirtmek üzere söz almış bulunmaktayım. Kişisel açıklamalarım meselenin önemine binaen ülkemizin kazanımları, bundan sonra yapılacak kalkınma hamleleri ve bu mevzuda edindiğim intibalarla ilgilidir. Tarım deyince aklıma bütün memleket gelmektedir. Tarım % 80'i ziraatla ilgilenen bir ülkenin kazanımları, ilerlemesi, geleceği ziraattan alınan neticeye bağlı olduğu için meselesi üzerinde düşünülmesi gereken ve iyi neticeler alınması gereken başlı başına ülkemiz adına yapılmış bir çalışmadır. Bu nedenle Demokrat Parti hükümeti tarım alanından 4 yılı aşkın bir süredir kat ettiği ilerlemeler, vatandaşın iktidarla övünç duyacağı bir çalışma olarak görülebilir. Bununla beraber iktidarın ziraat alanında yapmış olduğu çalışmalar daha sonraki dönemlerde ülke ziraatı daha da ileri taşıyacaktır. Gelecek nesiller de ziraata alanından yapılan çalışmaları daha ileriye taşımak için ziraata hak ettiği değeri verecektir. Yapmış olduğum kısa konuşmayla, az zamanda bu konu anlatmam mümkün değildir. Ben ziraat mevzusunda az zamanda geniş ölçüde yapılan işlerden bahsetmekten ziyade tarım alanında yapılacak çalışmalarla ilgili Ziraat Bakanlığı'ndan beklentilerimi söylemek isterim.

Ülkenin her bir yerinde tarımla hayvancılıkla uğraşan ziraatçılarımız yoğun bir faaliyet ve çalışma yürütmektedir. Ziraat Bakanlığı teşkilatının tarım ve hayvancılık alanında yürütmüş olduğu çalışmaları, üreticilerin göstermiş olduğu gayret ve çaba ile bir tutmuyorum. Ziraat Bakanlığı, teorik bilgi vermek ve kurumsal çalışma yapmaktan öteye geçemiyor. Ziraat Bakanlığı, çalışma sahası, ziraat olarak kabul edip kendi kabuğundan sıyrılarak, ülkemizin her bir köşesinde üreticilerle hareket etmesi ülke topraklarında verimin artırılması için çalışmalar yürütmelidir. Ziraat Bakanlığı, ülkemizin her bir yerinde yoğun bir faaliyet gösteren üreticilerle birlikte hareket etmelidir. Ziraat Bakanlığı, tarımla alakalı teknik ve akademik bilgi içeren öğretici filmleri illerde toplanan çiftçilere izletilmesinin oldukça yararlı olacağını düşünmekteyim. Bu yıl içerisinde Amerikan Kültür Derneğinin hazırlanmış olduğu bir filmi izledim. Herkesin izlemesini tavsiye ediyorum. Tarım ve tarımsal üretimle ilgili bu filmlerinin köylülere izlettirilmesi yararlı olacaktır. Tarımsal ürünler ve meyveciliğin düzenlenmesi ve geliştirilmesi, hayvancılığın olgunlaştırması, suni gübre ve tarıma dayalı sanayi ile yeteri kadar ehemmiyet verilmediğini ifade etmekte bir

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

sakınca görmüyorum. Teşkilât Kanununda yer aldığı üzere bu işlerin takip edilmesi, düzenlemesi ve yerine getirilmesinde bakanlık yetkilendirilmiştir. Ziraat sanayii ve tarım ürünlerinin değerlendirilmesi öncelikli olarak ele alınması gereken sorunlardır. Tekrar ifade etmek isterim ki, tarımla, ziraatla hayvancılıkla alakalı yapılacak iş ve işlemlerin yerine getirilmesi için ülkenin ekonomik durumu müsait olup, olmadığı başka bir husustur. Ben ziraatla hayvancılıkla alakalı yapılacak iş ve işlemlerle ilgili düşüncelerimle ve temennilerimle tekrar belirtmek istedim. Yine aklıma geldiği ve yapılmasını istediğim için temenniler olarak belirtiyorum.

Hayvancılığımızın ıslahında ilk sırada suni dölllenme yer almaktadır. Ziraat Bakanlığı bu işi önceki yıllarla mukayese edilmeyecek düzeyde ileriye taşımış durumdadır. Yine de on milyon sığırdan 27 bin, 27 milyon koyundan 30 bini suni dölllenme ile aşılanmış. Rakamlardan, 1/200 civarında bir aşılama yapıldığı anlaşılmaktadır. Herhangi bir güçlüğü bulunmayan çok sayıda araç gereç ve teşkilâta gereksinim duymadan suni dölllenme işi ülke genelinde yaygınlaştırılması yerinde bir karar olacaktır.

Meyvecilik faaliyeti içerisinde yer alan üzüm yetiştiriciliğine de değinmek istiyorum. Önceki gün sürem elvermediği için Tekel Bakanlığı büncesinde sunduğum üzüm, bizim talihi kötü olan ürünlerimizden birisidir. Buna rağmen ülkemizde üzüm yetiştiriciliği yaparak geçimini sağlayan yörelerimiz bulunmaktadır. Orta-Anadolu'da yer alan Nevşehir yöresi genellikle üzüm yetiştiriciliği ile geçimini sağlamaktadır. Diğer taraftan başka tarım ürünlerin üretimini arttırmak ve hak ettiği değerden satılması için birçok bakanlık, kurum ve kuruluş çalışmalar yürütmekte iken, Gümrük ve Tekel Bakanlığı, diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlarıyla karşılaştırıldığında üzümün ürünün piyasadan hak ettiği bir bedelle satın almaması bir tezatlık teşkil etmektedir. Ticaret Vekâleti ise yapmış olduğu açıklamada bakanlığın ticaret anlayışıyla hareket edildiğini ileri sürüyor. Ticaret Bakanlığı, bu açıklamasıyla üzüm üreticisini yok saydığını, üzüm üreticisinin aleyhinde hareket etmiş olduğunu belirtmiş oluyor. Ticaret Bakanlığı'nun üzüm ürünlerini sınai ürünü gibi değerlendirme olanak ve yetkisi sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda bakanlığın bir ticari uygulamayla hareket ettiği, söylenemez. Ticaret Bakanlığı böyle bir uygulama yapması kendini haklı göstermediği gibi hakkaniyetli bir uygulama olarak da görünmüyor. Hâlbuki üzüm önemli ölçüde millî geliri artırdığı ve ülkemize oneli ölçüde döviz sağladığı bilinmektedir. Sanki Ticaret Bakanına bu durum açıkça ifade edilmemiş. Ben Gümrük Bakanı, burada yer aldığı için özellikle istirham ediyorum: ülkemizde üretilen ispirotolu içkilerimizin, genellikle rakalarımızın yabancı ülkelere, özellikle Amerika tarafından yoğun bir şekilde talep edildiğini duyuyorum. Şayet yanlış aktarılmamış ise Sayın Ziraat Bakanımızın ve Ziraat Encümeni Reisimizin bundan haberdar oldukları halde yeteri kadar üreticiden üzüm ürünü talep etmediklerini işittim. Böyle bir pazarın göz ardı edilmeden, kanuni yetkileri dâhilinde bu hususta, yabancı ülkelere satılan mallarla beraber satış şubelerinin açılması üzerinde durulması oldukça yararlı olacaktır. Diğer taraftan yapılan dış ticaret sayesinde ülkemizin döviz rezervi ve üzüm üreticilerinin geliri artacaktır.

Zirai faaliyet ve tarımsal üretim ülkemizin ekonomik durumunun daha iyiye gitmesi ve ülkemizin refaha kavuşması adına büyük öneme sahiptir. Tarım ürünlerinin yabancı ülkelere ticaretinin yapılması için satış durumunun artırılması Türkiye'yi kalkındırarak unsurların başında gelmektedir. Tarımsal ürünlere yönelik talebin giderek artması ve tarımsal üretim kapasitenin artması, sanayileşmenin ve halkın refah seviyesinin artmasını sağlayacaktır. Ziraat alanında çok şeyin yerine getirilmesinin istenmesi hem bizler açısından hem de ülkemiz açısından haklı bir beklenti olarak görülüyor. Tarım alanında büyük bir girişim, teşebbüs gerçekleştirilmektedir. Tarım halkımıza mal olmuş bir ekonomik etkinliktir. Bizlerin çalışmaları, sermayeleri bu millî hareketin düzeyine ve derecesine uygun hale geldiği zaman hem tarımımız, hem de sanayimiz, millî durumumuz yapılanlarla beraber,

en kısa sürede partimizin ve milletimizi hak ettiği seviyeye ulaşacaktır” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 5. Cilt, 50. Birleşim: 805-807).

3.2. Göreme Harabeleri ile İlgili Sualine Devlet Vekili Mükerrer Sarol’un Cevabı Üzerine Yaptığı Konuşma

Ülkün’ün Nevşehir’e bağlı Avcılar Köyü sınırları içerisinde yer alan Göreme harabelerine gereken ilgi ve alakanın gösterilip gösterilmediği ile ilgili sorusuna Devlet Bakanı Mükerrer Sarol’un cevap vermesi üzerine söz alarak, 28 Haziran 1954 tarihli bir konuşma yapmıştır. “Kıymetli arkadaşlar! Devlet Bakanının Göreme ile alakalı yapılan ve yapılacak olan çalışmalarla ilgili vermiş olduğu açıklayıcı bilgilerinden dolayı memnun kaldım. Devlet Bakanımızın Göreme ile ilgili açıklama yapması üzerine Göreme’nin güvenliğinin sağlanmak için çalışmalara başladığı görülmüştür. Göreme gibi bir turizm beldesiyle alakalı çalışmalar yapmak Demokrat Parti hükümetine nasip olmuştur.

Demokrat Parti iktidarı, iktidara geldiği 1950 yılından beri ülkemiz sınırları içerisinde yapılacak tüm işlerle gerektiği gibi ilgilenmiştir. Turizmle alakalı ülkemizin en ücra köşesi olarak kabul edilen Göreme harabeleri de çözüme kavuşturulması gerekli görülen bir mesele olarak görülmüş ve Göreme’ye de hak ettiği ilgi ve alaka gösterilmiş, Göreme için gerekli tedbir almıştır. Benim anladığım ve gördüğüm kadarıyla Demokrat Parti iktidarı Türkiye’yi yeniden imar ve iskân ederek modern bir çehreye kavuşması için ve düzenlemektedir. Meclisi bu meseleyle alakalı daha fazla meşgul etmemek için şu hususu belirteceğim: Ülkeler turizmi, Birinci Dünya Savaşının ekonomik sıkıntıları içerisinde döviz temin etmek için iktisadi bir yol olarak görülmüştür. Günümüzde ülkeler turizmi ekonomik bir değer olarak yapmaya devam etmektedir. Günümüzde turizmin büyük ölçüde kültürel önemi de ortaya çıkarmaya başlamıştır. Tek bir dünya düzeni inşa edildikten sonra, ülkeler çeşitli nedenlerle bir araya gelmeye başlamış ve bu oluşumun ortaya çıkmasında turizm başlıca etken olmuştur. Kanaatimce bu nedenler her zaman önemini koruyacak olan kültürel nedenlerdir.

Nevşehir’in Göreme Yöresindeki Göreme harabeleri; Hıristiyanlık dinin ilk zamanlarına ait eserleri barındırmaktadır. Göreme, Batı ve Doğu dünyasının kültürel alışverişleri ile dini ilişkilerinin başlıca gayesini oluşturmaktadır. Bu itibarla Göreme ziyaret edenlerin sayısı her geçen gün artmakta, Göreme, yerli ve yabancı turizm açısından önemli bir turizm merkezi olarak bu yolda her geçen gün ilerlemektedir. Göreme’nin hak ettiği değere ulaşması için turizm sanayisi ve turizm meselelerinin gerçekten ele alınıp temelden çözümlene kavuşturulmasıyla alâkalıdır. Turizmin gelişmesini sağlayan en önemli etmenlerin başında ulaşım sorununun halledilmesi gerektiği herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Aynı zamanda ülke turizmin gelişmesi turizm yöresini ziyaret edenlerin istirahat ettirecekleri ve ihtiyaçlarını tatmin edecekleri dinlenme yerlerinin ve konaklama yerlerinin hazır hale getirilmesiyle de alakalıdır. Ülke turizminin gelişmesi, memleketin bütün güzellikleri etkin ve ilgi çekici bir hale getirilerek turizme kazandırılması ve hazır hale getirilmesiyle mümkündür.

Sayın Bakan yapmış olduğu açıklamada belirttiğiniz üzere ulaşım sorunun en kısa sürede halledileceğini beyan etmiştir. Ben, iktidarımızın turizme gereken önemi verdiğinden şüphe duymuyorum. Ancak kara yolu yapımı, vasıta sorununu ve konaklama ihtiyacının karşılanması için yaz aylarında şartlar elverdiği ölçüde yapılacak çalışmalara destek vermesini istiyorum. Tekrar belirtmek isterim ki; bu gibi işlerin zaman kaybetmeden yerine getirileceğini ümit ediyor ve bekliyorum. Sayın Bakana bir kez daha teşekkür ediyorum” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 1. Cilt, 14. Birleşim: 277).

Ülkün, Nevşehir’in Göreme harabelerine gereken ilgilini gösterilmesi, burası için yapılan çalışmalar hakkında sorduğu sualine Devlet Vekâletinin cevap verilmesi üzerine bir

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

konuşma yapmıştır. Ülkün: Turizmin uluslararası alanda öneminin giderek arttığını ve ülkemiz turizmin açısından öneminin giderek artmaya başladığını belirtmiştir. Ülkün: Ülke turizminin gelişmesi ve turizmin ülkemiz açısından önemli bir değer haline gelmesi için turizm yörelerinde altyapı, üstyapı çalışmaları ile çevre düzenleme çalışmalarının yapılması gerektiğine dikkat çekmiştir. Ülkün: Turizm yöresi olan Göreme'yi ziyaret eden turistlerin ulaşım sorununun, konaklama sorununun giderilmesi için zaman kaybetmeden çalışmalara başlanması gerektiğini belirterek, bu doğrultuda Göreme beldesinde karayolu yapımına başlanılmasından memnun olduğunu dile getirmiştir.

3.3. Ülkemizin Belli Başlı Yerlerinde Hayvan Yiyeceği Durumunun ve Zirai Tedbirlerin Neler Olduğu Sualine Ziraat Vekâletinin Cevabı Üzerine Yaptığı Konuşma

Ülkün, ülkemizin bazı yerlerinde ve bazı tarım ürünlerinin yağmur, diğer doğal afetlerden, hastalık ve haşereden dolayı tarım ürünlerinin durumunun değerlendirilip değerlendirilmediği, hayvan yiyeceği üzerine düşünülen önlemlerin neler olduğunu sorusuna Ziraat Bakanı'nın cevap vermesi üzerine söz alarak, 30 Haziran 1954 tarihli bir konuşma gerçekleştirmiştir. “*Kıymetli arkadaşlar, tarımsal faaliyet; kapsam itibarıyla ülkemizin, ekonomik, sosyal ve bunlara bağlı olarak ekonomik hayatı yakından ilgilendirmektedir. Ülkemizde son günlerde gerçekleşen yağmurlar bazı olumsuz durumların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sayın Bakana dinlediğiniz hususlarda soru yöneltmişim. Sayın Bakan sorularıma kapsayıcı, doyurucu ve samimi yanıt vermiştir. Bundan dolayı Sayın Bakana çok teşekkür ederim.*

Tarımsal üretim gıda ürünlerinin yetiştirilmesine dayanmaktadır. Gıda maddelerine dayalı sanayimiz ve diğer ticaret dallarımız gerçekten ilgi, alaka, dikkat gerektirmektedir. Bu yüzden sorumda belirttiğim üzere yağış ve diğer doğal afetlerle her türlü böcek ve haşerenin yol açtığı zarar ziyanının çeşitli tarım ürünleri üzerinde ne derecede etkili olduğunu ve imkânlar ölçüde bu gibi zararların karşılanması için ne gibi tedbirlerin alındığıyla alakalıydı. Şükürler olsun ki tarım ürünleri üretim sahalarında ciddi ölçüde endişeye mahal verecek ve kaygı duyulacak düzeyde bir zarar oluşmamıştır. Hali hazırda tarım ürünlerine musallat olan haşerat illeti ve yağış yetersizliği olması muhtemel tabii afetlerdir. Devlet haşerat illeti ve yağış yetersizliği gibi olumsuz durumları bertaraf etmek için elindeki imkânları seferber ederek, her zaman titiz ve dikkatli bir çalışma yürütmek için gayret ve çabayı göstermelidir.

Tarım, halka gıda maddesi sağladığı gibi, ticaret ürünlerini ve hayvanları da ilgilendirmektedir. Hayvan besini sorunu ülkemizde başka ülkelerle mukayese edilmeyecek ölçüde üzerinde durulup, ele alınan bir mevzu olmamıştır. Tahıl ürünlerinin yetersizliğinden dolayı bundan sonra hayvan besinlerini ilgilendiren mevzularla da dikkatli bir şekilde ilgilenmek gerektirmektedir. Sayın Bakan, bütün bu mevzuları göz önünde bulundurarak gerekli tedbirleri almak için kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmakta olduğunu açıklamıştır. Açıklamasından dolayı Sayın Bakana teşekkür ediyorum” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 1. Cilt, 15. Birleşim: 299-300).

Ülkün: Ülkemiz açısından tarım ve hayvancılığın önemli bir ekonomik değer olduğunu belirtmiştir. Ülkün: Hükümetin tarım ve hayvansal üretimi desteklemesi gerektiğini, tarım ürünlerine zarar veren doğal afetlere karşı önlem alınması gerektiğini, haşereyle mücadele etmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ülkün: Hükümetin tarım ve hayvancılıkla alakalı şimdiye kadar yürütmüş olduğu çalışmaları takdirle karşıladığını, hayvan üreticilerinin de desteklemesi gerektiğini vurgulamıştır. Ülkün: 1950'li yıllarda tarım ve hayvancılığın memleketin başlıca geçim kaynağı olduğunu, insanlarımız için tarım ve hayvancılığın önemli bir gelir kaynağı olduğunu belirterek bu mevzuya önem vermiştir.

3.4. Giyim Maddelerine İndirim Yapılıp Yapılmayacağı ve Yiyecek Maddelerine Yönelik Yapılan Fiyat Kontrolünün Yeterli Olup Olmadığı Sualine Ticaret Vekâletinin Cevabı Üzerine Yaptığı Konuşma

Ülkün, İktisat ve Ticaret Bakanlığı'na giyecek ve yiyecek maddelerinde indirim uygulanıp uygulanmadığı, bazı giyecek maddeleri ile yiyecek maddelerinde yaşanan artışa engel olmak için uygulanana fiyat kontrolünün yeterli olup, olmadığı sorusuna İktisat ve Ticaret Vekili Sıtkı Yırcalı'nın cevap vermesi üzerine söz alarak, 2 Temmuz 1954 tarihli bir konuşma yapmıştır. “Kıymetli arkadaşlar, benim talebim oldukça kısa olacaktır. Konunun önemine binaen Sayın Bakanın yapmış olduğu açıklamayı dikkatli bir şekilde dinledim. Ekonomik sorunlar, toplumların her zaman önem verdiği sorunlar olmuştur. Ekonomik sorunları tamamen çözüme kavuşturmak hiçbir ülkenin üstesinden geldiği bir mesele olmamış, bundan sonra da hiçbir ülke bunda başarılı olamayacaktır. Hükümet, ülkenin ekonomik sorunlarının halledilmesi için sürekli çaba sarf edilmekte ve ülkenin ekonomik sorunlarını dikkatli ve titiz bir şekilde takip etmektedir. Demokrat Parti iktidarı; bu zamana kadar olduğu gibi günümüzde de, Sayın Bakanın yapmış olduğu açıklamalar doğrultusunda vatandaşlarımızı tatmin edecek ölçüde, ekonomimizi düzeltmek adına sorunları yakından takip etmeye devam edecektir. Bizlerin ve vatandaşların da hükümetten beklediği budur” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 1. Cilt, 16. Birleşim: 390).

Ülkün: Hükümetin ülkenin ekonomik sorunlarına dikkatli bir şekilde yaklaştığını, ekonomik sorunların çözülme kavuşturulması çalışmaya devam etmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Ülkün: Vatandaşların temel ihtiyaç maddeleri ile tüketim maddelerine uygun bir şekilde temin etmesi için hükümetin fiyat istikrarını sağlanması gerektiğine vurgu yapmıştır. Ülkün, ekonomik sıkıntılarla karşı karşıya kalan vatandaşların ihtiyaç maddelerine uygun bir fiyatla temin edebilmesi için bu meseleyi Meclis gündemine taşımıştır.

3.5. İnhisar İdaresine Yönelttiği Suale Cevap Verilmesi Üzerine Yaptığı Konuşma

Ülkün, Ticaret Bakanlığı'na İnhisar İdaresi tarafından kuru üzümün neden yüksek fiyatla satın alınmadığı, Nevşehir'de satın alınan üzüm miktarının neden azaltıldığı, üzüm ürünlerinin mahallinde değerlendirilmesi ve dışarıya satılmasıyla ilgili çalışma yapılıp yapılmadığı sorusuna Ticaret Vekili Sıtkı Yırcalı'nın cevap vermesi üzerine söz alarak, 17 Aralık 1954 tarihli bir konuşma yapmıştır. “Sayın Bakanın kapsamlı ve doyurucu açıklama yapmış olması beni şahsen beni çok memnun etmiştir. Kıymetli vaktinizi daha fazla almamak adına maruzatım kısa olacaktır. Üzüm ürününün bu şekilde Mecliste kapsamlı bir şekilde değerlendirilip, değerlendirilmediğini hatırlamıyorum. Ülkemiz 1950 yılı verilerine göre üzüm üretiminde bir buçuk milyon kiloya yaklaşmış bulunmaktadır.

Üzüm üretiminin bu kadar çok yüksek bir seviyede gerçekleşmesi, üzüm üretimi ile uğraşanların ve çiftçi erbabının çok olduğunu göstermektedir. Ülkemizde, bu kadar çok üzüm üretiminin gerçekleştirilmesine rağmen, üzümün istenilen ölçüde milli kaynak ve üreticisinin refah seviyesini artıracak düzeyde ekonomik büyüklük elde edememiştir. Sayın Bakanım üzüm üretiminde ülkemizden daha az teknik alt yapı ve donanımına sahip ülkeler bile bizden daha çok döviz elde etmiştir. Ülkemiz dövize ve dış kaynağa daha çok gereksinim duyduğuna göre ülke olarak hem üzümün değerlendirilmesi, hem de dış ülkelere satılması bakımından gereken önemin göstermek zorundayız. Sayın Bakanın sözlerinden, ülke ekonomisi adına üzümün yeni yeni yararlanılmaya başlanıldığını anlıyorum.

Şimdiye kadar Ticaret Bakanlığı, üzümün yaş ve işlenmiş olarak yurt dışında pazarlanmasını, dış pazarda değerlendirilmeye başlanması için çalışma yapmamıştır.

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

Bununla beraber Ticaret Bakanlığı üzümün ürünlerinin işlenerek yurt dışına ihracatının yapılması ve üzüm ürünlerinin yurt dışında değerlendirilmesiyle ilgili yeni yeni çalışmalara başlamıştır. Benim de isteğim/ricam bu yöndeydi. Ben de üzümün mahallinde değerlendirilip ve dış pazara sunulmasıyla ilgili çalışmalar yapıp, yapılmadığı ile ilgiliydi. Ümit ediyorum ki bahsettiğim mevzularla ilgilenilsin ve üzüm ürünleri üzerinde alınacak önlemlerle hem ülkemize millî gelir, hem de döviz sağlasın. Diğer taraftan üzüm yetiştiriciliği yapan üreticilerimiz üzümünden sağlayacağı gelir sayesinde rahat bir nefes alsın, ekonomik durumları iyileşsin” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 3. Cilt, 18. Birleşim: 132).

Ülkün: Üzüm ürünlerinin yeteri kadar iyi bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğinin belirterek, şimdiye kadar üzüm ürünleri ile ilgili bir çalışma yapılmadığını üzüm ürünlerinden yeterli bir şekilde yararlanılmadığını belirtmiştir. Ülkün: Ülkemizin önemli bir üzüm üreticisi olarak hem üreticisine hem de ülkemize gelir sağlaması gerektiğine vurgulamıştır. Ülkün: Üzüm ürünlerinin değerlendirilmesi için Ticaret Bakanlığı'nın üzüm üreticisine değere vermesi gerektiği ifade etmiştir.

3.6. Nevşehir-Aksaray Üzerinden Gececek Demiryolu ve Karayolu Yapımıyla İlgili Sualine Nafia Vekili K. Zeytinoğlu'nun Cevabı Üzerine Yaptığı Konuşma

Ülkün, Nafia Vekâletine 1955 yılında Nevşehir - Aksaray üzerinden geçerek Konya'yı Kayseri'ye bağlayacak demiryolu ve karayolu inşası ile alakalı ne düşünüldüğünü sorusuna Nafia Vekili Kemal Zeytinoğlu'nun cevap vermesi üzerine söz alarak, 17 Aralık 1954 tarihli bir konuşma gerçekleştirmiştir. “Kıymetli arkadaşlar; Sayın Bakan bu yolun inşasının ne kadar gerekli ve önemli farkında olduğunu belirtmiştir. Ancak Sayın Bakanın konuşmalarını takip eden sözlerinde bu öneme layık olduğunu düşünmüyorum. Sayın Bakanın (en kısa zamanda yolun yapılacağı cümlesi) daha önce belirtilen önemle ifade edilen eş anlamda değildir. Bu nedenle şahsım kendilerinden bu yönde yeniden açıklama yapılmasını beklemektedir. Ayrıntıya girmeden kısaca belirtmek istiyorum. Sayın Bakan karayollarından bahsettiler, ancak demiryollarından bahsetmediler. Yol mevzusundan dolayı ne Meclis'in ne de kendilerinin zamanını çalmak istemiyorum. Fırsat buldukça yol mevzusuna tekrar değineceğim. Şunu belirtmek isterim ki: Günümüzde ulaşım sorunu önemli bir mesele olduğu için benim de bu meseleye yeniden değinmem gerekecektir” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 3. Cilt, 18. Birleşim: 133).

Ülkün, Nevşehir-Aksaray üzerinden geçerek Konya'yı Kayseri'ye bağlayacak demiryolu ile karayolunun inşasına başlanılıp, başlanılmadığı ile ilgili sorusuna Nafia Bakanı'nın yapmış olduğu açıklamayı yeterli bulmadığını, bu yolun yapımına Bakanlığın gereken önemi verilmediğini belirtmiştir.

3.7. 1955 Mali Yılı Muvazene-i Umumiye Kanunu Dolayısıyla Yaptığı Konuşma

Ülkün, 1955 Mali yılı Muvazene-i Umumiye Kanunu görüşmelerinde söz alarak, 19 Şubat 1955 tarihli bir konuşma yapmıştır. “Kıymetli arkadaşlar, bütçe miktara ve potansiyel itibarıyla bu zamana kadar eşine az rastlanır bir düzeye çıkarak oldukça önemli bir başarı elde etmiştir. Bütçe durumumuzla ilgili bu durumu anladıktan sonra benden önce bütçeyle ilgili düşüncelerini dile getiren hatiplerin değerlendirdiği gibi hepimizi ilgilendiren şey ekonomik durumdur. Aynı zamanda şunu da dile getirmek isterim ki: Hepimizi ilgilendiren bir düzeyde ekonomik sıkıntıyla karşı karşıya mıyız, yoksa değil miyiz?

Bir kısım hatiplerin sözlerini dikkate alacak olursak, ekonomik açıdan tükenmiş ve kaynağımız bitmiş gibi bir durumda karşı karşıya kaldığımız ortaya çıkıyor. Çeşitli mal ve hizmetlerin fiyatının sürekli artması, paranın alım gücünü azaltmıştır. Bu duruma bir önlem almazsa sonunu kestiremeyeceğimiz bir ölçekte mal ve hizmetlerin fiyatı yükselecek, paranın alım gücü kalmayacaktır. Kanaatimce ne iktidar ülkemizin ekonomik durumunun kötüye

gitmesine kayıtsız kalmakta ne de ülke ekonomisinin kötüye gitmesine seyirci kalsın. Ülkemiz ne böyle bir duruma düşecek ne de ülkemiz açısından böyle bir durum söz konusu olmayacaktır. Böyle bir durum gerçekleşmeyecektir.

Maliye ve hesap uzmanları para, ürün hizmet, değer ve fiyatları değerlendirirken, abartılı bir değerlendirme yapıyorlar gibi geldi bana. Maliye ve hesap uzmanları mal ve hizmetlerin fiyatı artarken, paranın alım gücü giderek azaldığını ileri sürüyor. Bununla beraber maliye ve hesap uzmanları, piyasada kullanılan para arzı azalırca mal ve hizmetlerin fiyatının düşeceğini ileri sürüyor. Ben bütçeyi incelediğimde başka bir sonuca vardım. Bu bakış açısıyla hareket eden arkadaşlar, bütçede yer alan rakamların gerçeği ortaya koymadığını, para, mal ve hizmetler arasında karşılaştırma yapıldığı takdirde; beşte bir oranından azaltmak suretiyle üç milyara ulaşmış bir bütçenin 450 milyon lira bir yükünü olduğunu belirttiler.

Ben farklı bir yöntemle, farklı bir sonuca ulaştım. Belki yanlış değerlendirmede bulundum. Şayet yanılmıyorsam sevineceğim. Zannediyorum ki hatiplerden bu konuya değinen olacaktır diye düşünüyorum. Bütçeyi para ile karşılaştırmak yerine mal ve hizmetlerle karşılaştırsak, böyle bir değerlendirme de yapılabilir. Bütçeden elde edilen rakamlar göre ekili arazilerimiz % 46 oranında artış göstermiş, elde edilen verim % 41 oranında artmış göstermiş, sanayide üretim dağıtım ve tarıma kazandırılan arazi, yol, liman, ulaşım kapasitesi, taşınan ürün miktarı, tesisler günümüz itibariyle üç kat artmıştır. Bu işlere için devletin harcadığı kaynak yaklaşık bir milyar kadardır. Özel sektörün yaptığı yatırım ise birkaç katına çıkmıştır. Bu yatırımlara bağlı olarak milli gelir % 50, devlet geliri % 128 artış göstermiştir. Artan kaynak ve yekûn itibariyle bütçenin hacmini belirtmek istiyorum. Bütçedeki para miktarını dikkate almaz isek artan iş hacmi ve gelirler dikkate alındığında, bütçe gelirleri ve bütçeye gelir sağlayan kalemlerdeki artış maddi değer olarak belirtilmemiş olur. Bütçedeki ekonomik büyüklüğü ve değeri dikkate alınmamış olur.

Memleketin ekonomik gelişmişliği ile ilgili durum bundan ibarettir. Paranın kıymetini muhafaza edecek devlet yatırımları ve bu yatırımlara dayanan kamu hizmetlerinin artırılması olduğuna göre, az çok endişe edilen şeyler günü geldiğinde ortadan kalkacaktır. Ayrıca, ekonomik nedenler birçok hatip tarafından dile getirildi. Paranın gücü kullanılarak ürün ve hizmetlerle alınmakta değişim yapılmakta satılmaktadır. Paranın ürünler ve ihtiyaç maddeleri ile ilişkisine göre bir gücü bulunmaktadır. Bazen ürün satıyoruz, ihtiyaç maddeleri alıyoruz. Böyle bir durumda para ikinci planda kaldığı için değerini kaybedebiliyor. Ancak bu durum günümüzde ekonomik bir sorun olarak ortada durmaktadır. Bu meseleye ne kadar çok önem verilirse verilsin yine de azdır. Ancak kaygılanmak şartıyla uzun vadeli tedbirlerle paraya yeniden değer kazandırmak imkân dâhilindedir.

Özel teşebbüsün ve Devletin sağladığı kaynak ile elde edilecek sonuç paranın değerini belirleyecektir. Bununla beraber günü birlik önlemler değerlendirilebilir. Paranın ekonomik etkinliği açısından, bankalar ve krediler arasındaki ilişkisi yakından takip edilsin. Bu da günümüzde kullanılan önlemlerden biridir. Bir başka geçici önlemden de bahsedeceğim. Bahsedeceğim geçici önlem vurgunculukla mücadele etmesidir. Alışveriş yaptığımız bakkalları demiyorum. Ancak bakkallar da bir yere kadar böyle bir durumun ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Mal ve ürünlerin fiyatlarının artması, yurt dışından gelen ürünleri ülke genelinde büyük ölçekli satışı yapan toptancıların, yüksek karla satmasından kaynaklanmaktadır.

Devlet, bu durumu önlemede yetersiz kalmaktadır. Belki adalet mekanizması, kanunlar yetersiz kalmakta, belki de Ticaret Bakanlığı denetimleri yetersiz kalmakta? Ne yazık ki devlet mal ve ürünlerin fiyatlarının artmasına sebep olan 30-40 vurguncunun üstesinden gelemiyor. Devletin vurgunculara karşı neden harekete geçmediğine bir türlü anlam veremiyorum.”

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

“Ben vurguncular meselesi halledilirse ülkemizdeki hayat pahalılığının önlenileceğini düşünüyorum. Hayat pahalılığını önlemek için başka bir çözüm aklıma gelmiyor. Az önce söz alan hatipler, bir yüksek zümre ile bir aşağı zümrenin oluştuğunu, orta zümrenin ortadan kalkmaya başladığını belirtmiştir.

Aşağı zümrede dar gelirli insanların olduğu ifade edilmiştir. Aşağı zümrede yer alan insanların geçimini sağlaması için uyun fiyatta gıda, giyecek maddesine erişimini sağlamak üzere bir kurum kurulması gerekmektedir. Devlet kurumlarının akılcı bir şekilde hizmet vermesi için usul ve kaide oturtmak gerekiyor. Yabancı ülkelere çok sayıda uzman ülkemize gelerek incelemelerde bulunmuş, raporlar düzenlemiştir. Ancak yabancı uzmanların hazırladığı raporların içeriği hakkında bilgi verilmemiştir.

İki yıl önce İsviçre'den ülkemize bir uzman personel gelmişti. Bendeniz İsviçreli uzmana bir mektup yazarak istekte bulunacaktım. Şimdi Meclis huzurunda bundan bahsedeceğim: Onu sizlere açıklıyorum, hatırladığım kadarıyla geçici olsa bile bu yapılan iş için bir kamu komisyonu kurulsun, kurulan komisyon şuna kadar uzmanların hazırladığı raporları incelisin ya da bu işin uzmanlarına inceletilsin, her ne yapılacaksa yapılınsın görev varsa, rasyonel bir şekilde yoluna koysun. Bunun için aklımdan şöyle bir önlemler geçiyor. Duyduğumuza göre, yabancı ülkelere memur sendikaları kurulmuş. Memur sendikasının kurulması memurlar adına yapılan olumlu bir gelişme olarak kabul ediyorum. Kamu görevlileri siyasete bulaşmadan memur sendikası sayesinde yanlışı ve doruyu ayırt edebilecek, üstleriyle ilişkilerinin normal, anormal olup olmadığını, kademe, derece ve ilerleme gibi iş ve işlemleri mevzuata uygun bir şekilde yerine getirilip getirilmediğini bilecektir. Kamu görevlileri için yapılacak bu çalışmanın kamu görevlilerinin kurumlara dağıtılmasında, yani kamu görevlileri ile ilgili usul ve esasların belirlenmesinde önemli rol oynayacaktır. 4 yıl önce Hayrettin Bey'den istihdam etmiştim üzerinde gerektiği ölçüde çalışma yapılınsın, uygulanabilir mi, uygulanamaz mı, etkili olur mu? Bunlar üzerinde durulsun, şahsım olarak bunları oldukça yaralı buluyorum” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 5. Cilt, 43. Birleşim: 298-299).

3.8. Gayrimenkul Kiraları Hakkındaki Kanun Dolayısıyla Yaptığı Konuşma

Ülkün, gayrimenkul kiraları kanunu görüşmelerinde söz alarak, 9 Mayıs 1955 tarihli bir konuşma gerçekleştirmiştir. “Kıymetli arkadaşlar, az önce İhsan Beyefendinin söylediği üzere gayrimenkul işi bir kazanç sınırının belirlenmesi olarak değerlendirildiği gibi, güçlü ve güçsüzlere yönelik bir değerlendirme olarak da görülebilir. Ülkemizdeki tüm kıymetli varlıklar, mal mülk olmak üzere, cemiyeti tertip ve teşkil edenlerin muhtelif mesailerinin bir muhassalası olması lâzım gelir. Bu muhassaladan dolayı bazılarımız mailen, iktisaden ve sair suretlerle bazı imkânlarla malik olmuşlarsa, bu memleketin bütün malî ve iktisadi imkânları onlara mı hasrî tahsis erilmelidir? Bunun karşısında bu cemiyetin malî ve iktisadi ve sair bazı bakımlardan iktidarı bulunmayanları, onların bütün mamelek hürriyetleri karşısında esir mi kılmak icap eder? Takdir buyurursunuz ki, bütün meseleler ve memleket nizamı ortaya vaz edilirken, mutlaka kavilerin durumu esas alınmaz, emniyet teşkilâtı, sağlık teşkilâtı, umumi nizam ve müesseseler; zayıfları kaviler karşısında himaye edecek, yaşama hakkına malik kalacak bir şekilde düşünülür. Memleketimizde, esef olunur ki, gayrimenkul durumunu layıkıyla tespit edebilmek için lüzumlu dokümanlara malik değiliz. Hatırımza gelen şudur: Köylerden şehirlere, iktisadi durumları yükselmiş bazı kimselerin akını vardır. Şehirlerde tüccar sınıfı, amele sınıfı, memur sınıfı vardır. Memur sınıfının, gayrimenkul bakımından, hususiyeti bulunmaktadır. Devlet memurunu bir yerden diğer yere gönderirken onun gittiği yerde nasıl bir iskân ve mestken şartına tâbi olacağı bugüne kadar hesap edilmiş değildir. İstanbul ve Ankara gibi şehirlerimizde nüfusunun birkaç sene sonra şu kadar milyona baliğ olacağını düşünürsek bu nüfusu iskân edecek meskene de sahip bulunmamaktayız. Ne kadar

kiracı ve ne kadar kiralık yer bulunduğuna dair istatistiki olarak malûmata sahip değiliz. Ankara'da bugün kaç tane kiracı, kaç tane ev sahibi var, bunu da bilmemekteyiz.

Bu kadar kayıtsızlık içindeki konuşmalarımız, elbette ki, lüzumu kadar hakikate istinat etmeyecektir. Bu memlekette, meselâ İstanbul'da yeni yapılan Hilton Otelinden günlüğü 300 liraya bir odasını, bir seneliğine kiraya tutmuş vatandaşlarımız vardır. Fakat bütün vatandaşları bunlarla kıyas ederek kiralaları serbest bırakmak hiçbir zaman hak ve nasfet kaideleriyle bağdaşamaz. Bu memlekette himayeye muhtaç vatandaşlar büyük kitleyi teşkil etmektedir ve onlara karşı olan vazifelerimizi yapmakla mükellef bulunuyoruz. Bugün Batı Avrupa, Arap memleketleri, İsrail'de de kontrole tâbi tutulmamış bir gayrimenkul bulunmamaktadır. Bunlar kontrole tâbi tutulurken, maliyeti, semti, inşa tarzı birlikte mütalâa edilmiştir. Bizde de bunlar bu şekilde mütalâa edilebilir ve hatta edilmesi lâzım gelir. Bu kontrol sistemiyle göz önünde tutulması lâzım gelen mahzurlar da ortadan kalkar. Zannediliyor ki, gayrimenkul inşaatına hız verilirse bu iş olur, aksi halde gecekonduların çoğalmasına sebebiyet verilmiş olur. 1947 de inşaat Türkiye'de serbest iken, Ankara'da birçok semtlerde gecekondular türedi ve bazı semtler gecekondularla doldu. Bunu ihdas eden cihet, vatandaşın kiraya vereceği paranın bulunmaması, ödeme takatinin zayıflığından ileri gelmektedir. Serbest kira ve yüksek seviyeli bir gayrimenkul rejiminin takip edilmesi Ankara ve emsali birçok büyük şehirleri gecekondulardan kurtaracağı düşünülebilir de varit değildir. Bundan başka kanuni mevzuatla bu gibi meselelerin halledilmesinin de pek kolay olmayacağı aşikârdır. Ancak bu dâvayı, ne tahdidatıyla kanun halleder, ne de serbesti nazariyatıyla bu halledilebilir. Hükümetin inşaat durumunu bir an evvel fark ederek, inşaat malzemesinin fiyatlarını müstakar bulundurmamak, kredi nispetlerini, faizleri haddi uygun tutmak gibi, topyekûn tedbirlerle bu meselenin halledilmesi elbette ki, şayamı tercihtir ve başka yolu da yoktur.

Bundan başka hükümetin getirdiği lâyiha ile encümenin getirdiği teklifi birleştirecek ve diğer arkadaşlarımızın tekliflerinden de istifade ederek daha güzel bir seviyede eser meydana getirmek de mümkün bulunmaktadır. Hakikaten 1939 dan beri tehdit suretiyle dondurulmuş kiralaların birkaç misli nispetinde artırılması meseleyi halledecek durumda değildir. Binaenaleyh benim hatırıma gelen, bunu 1939 fiyatlarıyla değil, bugünkü rayiç fiyatlarla tespit etmek kabildir. Ancak hükümetin tasarısında olduğu gibi, bunu serbest emsale kıyasen halletmekle doğru bir yola gitmeyeceğiz.

Ancak bir kira komisyonu kurulabilir. Kira komisyonu; belediye encümeni temsilcisi, kiracı ve mülk sahipleri, sivil toplum temsilcilerinden oluşmalıdır. Kurulacak olan kira komisyonu, mahallesindeki gayrimenkulün arazi değerini, dikkate alarak aynı değerde gayrimenkullerin, birinci, ikinci, üçüncü derece kiralama miktarı belirleyebilir. Şayet gayrimenkullerin kiralanasında bir anlaşmazlık söz konusu olduğunda, iş adliyyeye intikal ettiğinde kira komisyonu tarafından belirlenen kira bedeli üzerinden gayrimenkulün kirası tespit edilir. Ancak bu usule göre gayrimenkul kiralanası meselesine bir çözüm bulunabilir. Bu konuyla ilgili daha değişik çözüm önerileri dile getirilebilirdim, ancak konuşma sürem sona erdiği için, sözlerimi tamamlayarak yüce Meclisi saygıyla selâmlıyorum.” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 7. Cilt, 1. 73. Birleşim: 141-142).

3.9. Orman Kanunu Dolayısıyla Yaptığı Konuşma

Ülkün, Orman Kanunu görüşmelerinde söz alarak, 27 Ağustos 1956 tarihli bir konuşma gerçekleştirmiştir. “Kıymetli arkadaşlar, bu yasanın adli araştırma ve değerlendirme aşamasında ilgili faslın en önemli kısmını 82'inci madde oluşturduğundan bu maddeyle alakalı düşüncelerini beyan edecek hatiplerin dinlediklerine degeceği düşünüyorum. Bu madde orman suçlarıyla ilgili hızlı bir şekilde karar verilmesini ve gerekli önlemlerin alınmasını içermektedir. Bu doğrultuda orman suçu işleyenler için tutanağın nasıl

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

hazırlanacağı belirtilmiş ve tutanak üzerinde anlaşmazlık ortaya çıkması durumunda çözüme kavuşturulması için mahkemeye intikalini ve çözüme kavuşturulmasını ortaya koymaktadır.

Konuşmamda bu kanunla alakalı yetersiz kalan yerlere değineceğim. Bunları belirttikten sonra 79'uncu maddede başka bir tutanaktan söz ettiği görülüyor. Suç delilleri dinilerek suçla ilgili tutanaklardan ayırıyor. Suç kanıtlarına ait hazırlanan tutanağın içeriğine maddede değinilmesi, olayın ifade edilmesi ve adli mercilerin aydınlatılması açısından yararlı olacağını düşünüyorum. Orman suçlarıyla ilgili alınan karara yardımcı olmak bakımından, tutanakların aykırılık teşkil edinceye kadar geçerli bir delil olarak kabul edilmelidir. Mahkeme, soruşturma durumunu göz önünde bulundurarak, suç işleyene savunma hakkı vermeli, savunması alınmadan suçla ilgili isnat kanıtlanmadan yasa önünde kişi veya kişiler suçlu kabul edilmez. Tutanağı imzalayan aykırı olduğu belirlendikten sonra kulak verecektir. Bunun bir yararının olmayacağı bilinen bir şeydir. Bundan dolayı şayet tutanağı imzalayanlar dinlemek gerekiyorsa görüş ayrılığı kesin olduktan sonra değil, görüş ayrılığı ortaya çıkmadan tutanağı imzalayanlar dinlemelidir. Tutanak üzerinde farklı görüş ileri sürenlerin ortaya attığı kanıtlar gerektirirse adli makamlarca kabul edilmelidir.

Kıymetli arkadaşlar bir de kimliği belirlenemeyen suçluların en yakın güvenlik merkezine götürülmesinden bahsedilmiştir. Buna karşı çıkan hatipler olduğunu bilmekteyiz. Bence bu duruma itiraz edilmesi uygun bir davranış biçimidir. Ben de hâkim iken bu gibi dâvalara bakarken çok şeyle karşılaştım. Hâkim olarak mahkemede görev yaparken huzuruma getirilen kişilerin sekiz ila on yaşında çocuklar olduğunu, hiçbir şeyden haberdar olmayan suç ile alakası olmayan kimseler olduğunu gördüm. Bundan dolayı kimliğin belirlenmesi suçluların izlenmesi açısından önemlidir. Bu durumda suçluların en yakın güvenlik merkezine teslim edilmesini uygun görmekteyim. En basit suçu işlemiş olsa bile suçluların en büyük güvenlik merkezine teslim edilmesini doğru bir uygulama olarak kabul ediyorum. Reyhan Gökmenoğlu arkadaşımızın suçluların en yakın köye götürülmesi yönünde vermiş olduğu teklifi yarar sağlamayacağını gibi yadırganacak bir durum olarak görülür. Suçluyu yakalayan görevli suçluyla birlikte hareket etmek durumunda kalıyor. Suçluyu köy köy gezdirerek onu taniyan birisi var mı diye soracak, sonunda suçluyu bilen birisini bulamayacaktır. Orman memuru görevinin başından zaman geçirmesi gerekirken, suçlunun peşinde dolaşacaktır. Mecbur kılmaktayız. Bu işin en uygun şekli, suçluyu en yakın güvenlik merkezine götürmektir. Böylece orman teşkilatı, bilerek suçluyu en uzak güvenlik merkezine götürecek olan muhafaza memuruna gerekli talimatı vermiş olacaktır. Bir başkası hususta, Orman Umum Müdürlüğü'nün tutanak düzenleyen memurlara tutanak düzenleme usul ve esasları kitapçığını/yönergesini vermesi yararlı olacaktır. Suçun işlendiği yerde düzenlenen tutanak hem eksik düzenleniyor hem de görevlilerinin zamanını alıyordu. Tutanak düzenleyen görevliler adli ve hukuki yönden yeterli bilgiye sahip olmadıkları için adli makamlar da eksik düzenlenen tutanaktan ötürü sıkıntıya düşüyordu. Orman Umum Müdürlüğü'nden tutanak hazırlama örneklerinin çoğaltılarak dağıtmasını talep ettim.

Bu gayenin gerçekleştirilmesinde yararlı olacağını düşündüğüm şöyle bir değişiklik teklifi hazırladım.

Madde 82: Orman görevlileri bu yasa esaslarına hükümlerine karşı hareket edenlerin kimliklerini, adreslerini, suçların niteliğini varsa kanıtlarını, suç bilgilerini mümkün olduğunca tür ve âdetini, suç araç gereçlerini belirleyerek bu bilgileri içeren tutanak düzenleyip en kısa zamanda bağlı buldukları birime gönderirler. Üst makamlar gönderilen tutanakları kısa sürede inceleyerek Cumhuriyet Savcılıklarına intikal ettirir.

Tutanakların ihtilafı ortaya çıkıncaya kadar geçerli bir delil olarak, mahkemeye dâva açılmasına ve mahkemenin karar vermesinde yeterli dayanak teşkil eder. Tutanağın geçersiz kılacak sav ve kanıtlar sunulmadıkça adli makamlar tutanağa imza atan orman görevlilerinin ifadesine başvurulmaz.

İnandırıcı olacak şekilde kimlikleri belirlenemeyen veya 80'nci maddeye göre gözaltına alınmış suçlular hakkında işlem yapılmak üzere en kısa zaman zarfında en yakın güvenlik merkezine teslim edilir.

82 Maddenin devamıyla: Tutanakların, geçersiz olduğu ortaya konulmadıkça geçerli birer kanıttır.

Encümen bunu değişik bir biçimde dile getirmiştir. Ancak ben, her zamanki gibi bir hukuki terim olarak, fikrayı bu şekle anlatmış bulunuyorum. Bu şekilde tutanakların geçerli olduğunu tutanağa bağlı olarak savcuların mahkemeye dâva açılabilceğini, savcuların takdir yetkisinde bulunmaması için, dâva açılmasına dayanak teşkil eden, uyumsuzlukla ilgili sav ve kanıtlar ileri sürülmedikçe, tutanağa imza atan orman görevlilerinin dinlenmemesini öneriye ekledik. Muhtarlara görev verildiği gibi ormanda sahasında emniyet amirine, emniyet personeline ve jandarmaya görev verilmektedir. Orman mahallinde gerçekleşen olay ve suçla alakalı görgü tanığı bulunabilir. Tutanağı imzalayanlar arasında, orman personeli, muhtar veya jandarma personeli bulunabilir. Bunu ayırt etmek için mahkemeye tutanağa imza atan orman personelinin ifadesi alınamaz, şeklinde düzenledik. Mahallinde muhtar, jandarma, emniyet personeli gibileri tutanağa imzalamıştır.

Kimliği belirlenmeyen veya 80'nci maddeye göre tevkif edilmiş olan suçluların, işlemlerinin kısa sürede yapılması için en yakın güvenlik merkezine teslim edilmesi uygun olur.

Şayet suçlu yakalanırsa orman teşkilatı suçluyu ne yapacak? Bu soruna çözüm bulmak için de bu ifadeyi ekliyorum. Orman muhafaza memurları bunu bilerek hareket etsin, suçluyu güvenlik güçlerine teslim etsin. Güvenlik güçleri ne yapacak? Elbette gereğini yapacak. Bendeniz bu önerimi sizlerin onayına sunuyorum.

Hatip arkadaşlar, ülkemizin önemli bir can damarı olan ormanlarımızı zarar verici şeyleri bertaraf etmek, ormanlarımızı zararlı şeylerden temizlemek için bu kanunda önemli tedbirler önermektedirler. Fen ve teknik uzmanları ormana zarar verenlerin başında kıl keçilerinin geldiğini ifade etmiştir. Bu amaçla geçici 3'ncü madde kıl keçisi yetiştiricileri kalkınma kredisinden yararlandırarak ormanlık araziden uzaklaştırılmış olunacaktır.

Diğer taraftan Ziraat Bankası aracılığıyla kıl keçilerinin ormanlık araziden uzaklaştırılması için keçi sahiplerine kalkınma kredisi verilerek keçi sahiplerinin yeni bir iş kurmasına desteklenmiş olunacak, bir program dâhilinde hareket edilerek, muhakkak suretle ormanlık araziler kıl keçilerinden arındırılmış olunacaktır. Bu nedenle bir takrir veriyorum, maddeye ikinci bir fıkra eklenmesini öneriyorum. Ziraat Vekâleti, gerekli önlemleri almak suretiyle ülkemizdeki kıl keçilerini ortadan kaldırmasında yetkilidir. Bu teklifin onaylanması için sizlerin onayına sunuyorum.

Kısaca belirtmek isterim ki: Gerçekten Kemal Biberoğlu'nun açıkladığı üzere, kendinin olduğu durumda malına el konulmasının istisna tutularak el konulmaması, başka birisi olduğu takdirde malına el konulmaya tabi tutulması hakkaniyetli ve gerçekçi olmakla bağdaşmayan bir durumdur olarak dikkat çekmektedir. Encümen adına söz alan Hüseyin Bey, kaçakçılığın, müştereken yapıldığı durumda işin ciddi bir boyutta olabileceğine dikkat çekmek istemiştir. Ancak kaçakçılık toplu yapıldığı gibi bireysel olarak tek bir araçla yapılabilmesi olanak dâhilindedir. Kaçakçılığın toplu olarak yapılması göz önüne alındığında diğer gümrük ve tekel maddelerinin kaçakçılıklarında toplu olarak suç işlendiğinde verilen ceza artırımı araç ve şahıs bakımından müştereken yapılan orman kaçakçılığı suçları için de uygulanarak verilen ceza miktarının artırılması ya da toplu kaçakçılıkta kullanılan araçlara el konulabilir.

Orman kaçakçılığıyla mücadele ederken uygulanmakta olan yanlış uygulamalardan birisi de nakil vasıtaları, arasından yer alan çiftçinin üretim araç ve gereçlerine el konulmasıdır. Böyle bir uygulama asla edilebilir bir şey değildir. Önceden uygulanmakta olan yasa gereğince çiftçinin üretimde kullandığı araç, gereç ve vasıtalarına el

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

konulabiliyordu. Temyiz Mahkemesi ve adli merciler böyle bir uygulama yapılması mevzuunda özen gösteriyordu. Örnek vermek gerekirse; Temyiz Mahkemesi bu araçlara zorla el konulması kararının ortadan kaldırılması için zaman aşımına girene kadar evrakı bekletiyordu. Bir kısım vatandaşın orman içerisinde yere dökülmüş olan yaprak ve ağaç parçaları yakacak olarak toplayıp evine götürmesi orman suçu olarak kabul ediliyordu. Vatandaş arabasına yüklediği kuru ağaç ve yapraklarla ormandan çıkarken suç işlediği iddia edilerek durduruluyor ve elindeki sahip olduğu tek aracına el konuluyordu. Bu süredir yapılmakta olan uygulama adaletli bir uygulama olmuyordu. Buna benzer bir başka uygulama biçimi görüşülmekte olan kanun maddesine eklenmiştir. Şayet encümenin belirttiği biçimde gerek duyulması durumunda, orman kaçakçılığının toplu halde olması durumuyla sınırlandırılıyorsa hem şahıslar hem de yük araçları bakımından, müştereken gerçekleşen suçları artırmak için nakil araçlarına el konulmasının daha hakkaniyetli bir uygulama olunacağını düşünmekteyim.” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 13. Cilt, 100. Birleşim: 718-719, 742-743).

4. Kanun Teklifleri

Ülkün, İlkokul öğretmenleriyle alakalı ek kanun teklifinde bulunmuştur.

Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün: İlkokul öğretmenleri ile ilköğretim öğretmenleri olup da ilköğretim okullarında ve Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde görev yapan öğretmenlerin aylık ve dereceleri ile ilgili 6273 sayılı Kanuna ek kanun teklifinde bulunmuştur (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 6. Cilt, 57. Birleşim: 179).

Ülkün, hayvan hırsızlığının önlenmesi için ek kanun teklifi sunmuştur.

Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün: Hayvan Hırsızlığının önlenmesi için 5617 sayılı Kanunun 13'ncü maddesinin değiştirilmesi için kanun teklifi vermiştir (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 10. Cilt, 36. Birleşim: 165).

Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı'na verilen cezanın kaldırılması için kanun teklifinde bulunmuştur.

Meclis Başkanlığına günlük olayların yazılı olduğu defterin bir kez görüşmeye esas olan j maddeleri arasında 4'ncü sırada yer alan (Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı'nın cezasının kaldırılmasına dair Başvekâlet pusulası ile ilgili Teşkilâtı Esasiye ve Adliye kurulları Karma Kurulca hazırlanan tutanağın) sorularla diğer bütün işlere sunulan değerlendirmesini teklif ederim. Muhtelit Encümen Mazbata Muharriri Niğde Hasan Hayati Ülkün (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 20. Cilt, 85. Birleşim: 453).

5. Takrirler (Önergeler)

Ülkün, Arzuhal Encümeni kararlarının görüşülmesi için takrir vermiştir.

Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün: Arzuhal Encümeninin 30. IV. 1956 tarihli haftalık karar cetvelindeki 3662 sayılı Kararın Genel Kurulda ele alınması için takrir vermiştir (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 11. Cilt, 70. Birleşim: 506).

Ülkün, ülkemizin Sovyetler Birliği ile ekonomik ve ticari ilişkilerinin ne durumda olduğunu öğrenmek ve aktarma araçlarının lastik ihtiyacının karşılanması için İktisat ve Ticaret Bakanlığına Arzuhal Encümenin kararlarının görüşülmesi için takrir vermiştir.

Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün: Sovyetler Birliği'nin ülkemizle ekonomik ve ticari ilişkiler kurmak için girişimde bulunduğunun ve görüşmeler yapıldığının gerçek olup olmadığının açıklanması için takriri Dışişleri Bakanlığı ile Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına gönderilmiştir. Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün: Yük araçlarının lastik ihtiyacının karşılanması ve Milli Koruma Kanununun uygulanması için neler öngörüldüğünü dair takrir vermiştir (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 14. Cilt, 9. Birleşim: 153).

6. Sonuç

Türkiye'nin siyasal hayatına yön veren Demokrat Parti dönemi farklı politikaların uygulandığı bir dönem olmuştur. Demokrat Parti, 1950-1954 yıllarında liberal ve özgürlükçü bir politika uygulamakta iken, 1954-1960 yıllarında sertlik yanlısı katı bir devletçi bir politika uygulamıştır. Demokrat Parti, liberal ve muhafazakâr bir parti olarak geniş kitlelerin desteği ile 1950 yılında iktidara gelmiştir. Demokrat Parti, 1950 ve 1954 yıllarında yapılan seçimlerde hemen hemen her yerden milletvekili çıkarmış iken, 1957 yılı seçimlerinde muhalefetin altında bir oy alarak Meclis'te salt çoğunluğu elde etmiştir (Tosun, 2002: 221). Demokrat Parti, 1950 yılı, 1954 yılı ve 1957 yılı seçimlerinde Niğde'den 17 milletvekili çıkarmıştır. 1954 yılı seçimlerinde Niğde'den seçilen 8 milletvekili arasında Hasan H. Ülkün de yer almıştır. Hasan H. Ülkün, Niğde milletvekili seçilmeden önce uzun yıllar hâkim olarak görev yapmıştır.

1954-1957 yılları arasında Meclis'te Niğde Milletvekili olarak görev yapan Ülkün, Meclis çalışmalarına aktif bir şekilde katılmıştır. Ülkün, hukukçu olduğu için Meclis Adliye Encümeni olarak seçilmiş ve Meclis Kütüphane Encümeni olarak da görev yapmıştır. Ülkün, Adliye Encümeni olarak, yasaların toplumun ihtiyaçlarına, değerlerine ve adalet mekanizmasına uygun bir şekilde düzenlenmesi için çalışmıştır. Ülkün'ün Meclis'te 1955 yılı bütçe görüşmelerinde üyesi olduğu parti adına söz aldığı görülmektedir. Ülkün; Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü, Adliye Vekâleti, İktisat ve Ticaret Vekâleti, Ziraat Vekâleti, Devlet Üretim Çiftlikleri, Orman Umum Müdürlüğü, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti bütçesiyle ilgili partisi adına söz almış, soru önergesi ve kanun teklifi vermiştir.

Ülkün, Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü 1955 yılı bütçe görüşmelerinde yaptığı konuşmada: Tapulama ve tevzi işlerinin biran evvel neticelendirilerek, toprak dağıtımının yapılması gerektiğini, topraksız çiftçiye toprak tevzi edilmesi gerektiğini, tapulama ve tevzi işini yapan personele eşit ücret ödenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ülkün, Atıkarablar Köyünün Devlet Çiftliğinin bulunduğu yere zarar vermesi nedeniyle başka bir yere nakledilmesinin gerekliliğine dikkat çekmiştir. Ülkün, Adliye Vekâletinin 1955 yılı bütçe görüşmelerinde yaptığı konuşmada: Hâkim teminatının sağlanması gerektiğini, hâkimlerin iş yükünün hafifletilmesi gerektiğini, çalışma koşullarının iyileştirilmesi gerektiğini, adliyede görev yapan kâtiplerin de özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Ülkün, İktisat ve Ticaret Vekâletinin 1955 yılı bütçe görüşmelerinde yaptığı konuşmada: Ülkemizdeki zengin maden yataklarının çıkartılarak ülke ekonomisine kazandırılması gerektiğini, ülke sanayisinin daha iyi bir seviyeye getirilmesi gerektiğini, sanayi mallarının dış ülkelere satışının yapılması gerektiğini, ülke ekonomisine gelir sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Ülkün, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâlet ile Hudut ve Sahilleri Genel Müdürlüğü 1955 yılı bütçe görüşmelerinde yaptığı konuşmada: Hastane, sağlık merkezi gibi sağlık kurumlarının ve sağlık personelinin sayısının artırılması gerektiğini belirtmiştir. Ülkün: Birleşmiş Milletler tarafından Türkiye'ye tahsis edilen kaynağın kısa sürede kullanılması gerektiğini, sağlık personeli yetiştirilmesi standartlarının ve sağlık personelinin hizmet kalitesinin artırılması gerektiğini ifade etmiştir.

Ülkün, Ziraat Vekâleti, Devlet Üretim Çiftlikleri, Orman Umum Müdürlüğü 1955 yılı bütçe görüşmelerinde yapmış olduğu konuşmada: Tarım ürünlerine musallat olan ve verim kaybına sebep olan haşere ile titiz bir şekilde mücadele edilmesi gerektiğini, bu hususta Ziraat Bakanlığı'nın göstermiş olduğu gayret ve çabayı memnuniyetle karşıladığını dile getirmiştir. Ülkün: Ziraat personelinin çiftçilerle birlikte üretim sahasında yer alması gerektiğini, üretim her aşamasından çiftçilerle birlikte hareket etmesi gerektiğini ve tarımsal üretimle yakinen alakadar olması gerektiğini ifade etmiştir. Ülkün: Ziraat Vekâleti, Teknik Ziraat Müdürlüğü ve Veteriner Müdürlüğü'nün ülkemizde meyveciliğin, hayvancılığın

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

geliştirilmesi için çalışmalar yürütülmesi gerektiğini, tarımsal ürünlerin dış ticaretine gereken önemin verilmesi gerektiğini ve kırsal kalkınmanın sürdürülebilir bir şekilde devam ettirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Ülkün, Gayrimenkul kiralalarının düzenlenmesi için hazırlanan kanun teklifi görüşmelerinde söz alarak, köyden kente göçlerin şehir nüfusunun arttırdığına, şehirlerde ortaya çıkan mesken soru dikkat çekmek istemiştir. Ülkün: Devletin şehirlerin mesken ihtiyacını karşılanmak için gerekli adımları atması gerektiğine, artan gayrimenkul fiyatlarını düzenlemek için kira komisyonu kurulması gerektiğine, gayrimenkul alım satım ve kiralama bedelinin tespit edilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Ülkün, Orman Kanunu görüşmelerinde söz alarak, Orman Kanunu ile ilgili uygulanmakta olan 82. maddenin uygulama açısından yanlış uygulamalara neden olduğunu, şahsi olarak hazırladığı öneriyi okuyarak bu yönde bir düzenleme yapılması gerektiğini belirtmiştir. Ülkün: Çiftçilerin orman kanunundan dolayı araç ve gereçlerine el konulmasının yanlış bir uygulama olduğunu ve ormandan kaçakçılık yapan kişilerin en yakın güvenlik birimlerine teslim edilmesinin doğru bir uygulama olacağını dile getirmiştir. Ülkün: Orman kanununda yapılacak düzenleme ile toplu yapılan kaçakçılıklara daha fazla ceza verilmesinin uygun olacağını, Orman kanunun yanlış uygulanmasının düzeltilmesi için bu kanunda düzenleme yapılması gerekliliğine vurgu yapmıştır.

Ülkün, 1955 yılı Muvazene-i Umumiye Kanunu görüşülürken söz almıştır. Ülkün: 1955 yılı bütçesi üzerinde görüşlerini beyan ederken, bütçenin mali açıdan sahip olduğu büyüklüğe vurgu yapmış, hayat pahalılığına değinerek hayat pahalılığın önlenmesi için alınacak önlemleri sıralamıştır. Ülkün, ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik durumla alakalı yapılan eleştirilere de cevap vermiş, her ne olursa olsun hükümetin iş başında olduğunu, hükümetin alacağı tedbirler sayesinde ülke ekonomisinin daha iyi bir hale geleceğini ifade etmiştir. Ülkün, memurların sendika kurması gerekliliğine, sendikalaşan memurların birçok kazanım elde ettiğine dikkat çekmiştir.

Ülkün'ün konuşmalarında, Demokrat Parti döneminde yapılan düzenlemelerle ilgili ülkenin sosyal ekonomik, siyasi durumuyla ilgili fikir edinmemizi sağlamıştır. Ülkün milletvekilliği döneminde yoğun bir şekilde Meclis çalışmalarına katılmış ve topluma, millete, devlete hizmet etmek için siyaset yapmıştır.

KAYNAKÇA

- Altuncuoğlu, Neslihan. (2023). TBMM 13, 15 ve 16. Dönem Milletvekili Nilüfer Gürsoy'un Meclisteki Faaliyetleri. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, (2), 280.
- Erdoğan, Haşim. (2016). Nevşehir'in TBMM'deki İlk Temsili, *Muşkaradan Nevşehir'e, II. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu*, Nevşehir. (2), 637.
- Eroğul, Cem. (2019). *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*. İstanbul: Yordam Kitap.
- Kapçı, Zeki Hikmet. (2016). Demokrat Parti Dönemi Nevşehir Milletvekilleri ve Faaliyetleri. *Muşkaradan Nevşehir'e, II. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu*, Nevşehir. (2), 660.
- Özsakallı, Mehmet. (2009). *Yassıada Yargulamalarının Türk Basınındaki Yankıları*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi.
- TBMM. (2010). *Albüm, 1920-2010, 2. Cilt 1950-1980 Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları*. 661.
- TBMM. (28.06.1954). *Tutanak Dergisi*. 10. Dönem, 1. Cilt, 14. Birleşim: 277.
- TBMM. (30.06.1954). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 1. Cilt, 15. Birleşim: 299-300.
- TBMM. (02.07.1954). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 1. Cilt, 16. Birleşim: 390.
- TBMM. (18.12.1954). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 3. Cilt, 18. Birleşim: 132.
- TBMM. (18.12.1954). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 3. Cilt, 18. Birleşim: 133.

- TBMM. (19.02.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 5. Cilt, 43. Birleşim: 298-299.
- TBMM. (21.02.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 5. Cilt, 45. Birleşim: 456-457.
- TBMM. (22.02.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 5. Cilt, 46. Birleşim: 477-478.
- TBMM. (24.02.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 5. Cilt, 48. Birleşim: 692-693.
- TBMM. (25.02.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 5. Cilt, 49. Birleşim: 745.
- TBMM. (26.02.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 5. Cilt, 50. Birleşim: 805-807.
- TBMM. (30.03.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 6. Cilt, 57. Birleşim: 179.
- TBMM. (09.05.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 7. Cilt, 73. Birleşim: 141-142.
- TBMM. (13.02.1956). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 10. Cilt, 36. Birleşim: 165.
- TBMM. (30.05.1956). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 11. Cilt, 70. Birleşim: 506.
- TBMM. (27.08.1956). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 13. Cilt, 100. Birleşim: 718-719, 742-743.
- TBMM. (28.11.1956). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 14. Cilt, 9. Birleşim: 153-154.
- TBMM. (24.06.1957). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 20. Cilt, 85. Birleşim: 453.
- Toker, Metin. (1961). Haftanın İçinden İbret Levhası. *Akis Dergisi*, (22), 14.
- Tosun, Hüseyin. (2002). Türkiye’de Demokrasinin Gelişim Sürecine Genel Bir Bakış. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 18(52), 221.
- Yüksek Seçim Kurulu. (2024, 16 Ocak). *Milletvekili Genel Seçimi Arşivi 1950-1977 Yılları Arası Milletvekili Genel Seçimleri*. <https://www.ysk.gov.tr/tr/14-mayis-1950-viii-donem-milletvekili-genel-secimi/80063> <https://www.ysk.gov.tr/tr/02-mayis-1954-x-donem-milletvekili-genel-secimi/80062> <https://www.ysk.gov.tr/tr/27-ekim-1957-xi-donem-milletvekili-genel-secimi/80061> adresinden alındı.